

Research Paper

A Study of the Reasons for the Contradiction between Political Thought and Behavior: A Mixed Methods Research

Maryam Ghorbani¹ * Hossein Masoudnia² Alireza Aghahosseini³

1. Ph.D. Student, Department of Political Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran

2. Associate Professor, Department of Political Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran

3. Associate Professor, Department of Political Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran

DOI: <https://dx.doi.org/10.22034/ipsa.2022.457>

Receive Date: 01 March 2022

Revise Date: 30 April 2022

Accept Date: 24 May 2022

©2021 by the authors, Licensee IPSA, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Extended Abstract

Introduction

Humans' behaviors and actions are not always consistent with the original values in their minds. Extensive communities and the necessity of coexistence with different people and cultures inevitably oblige the individual to adapt and accept external values different from internal values, and thus, external interactions are not the result of internal thoughts; instead, people always try to maintain the balance between internal values and external requirements in their daily behaviors and decision-making. Tajadura and Tsakiris (2014) used the terms inner self and outer self to show the difference between people's behaviors and thoughts. They believed that the inner self is related to things that cannot be observed: emotions, attitude, values, beliefs, personality, thoughts, feelings, fantasies, spirituality, intentions, and purpose; while the outer self-deals with material aspects and its results are often observable (Tajadura & Tsakiris, 2014). Gregory Bateson (1972) and Paul Watslawick (Watslawick, Beavin, and Jackson 2011) studied these phenomena extensively in human relations. There are social situations where one gets stuck in contradictory commands. These paradoxical situations range from the behaviors and attitudes of everyday life to the paradoxical situations that exist in institutional structures and rituals. In the current society of Iran, what is clearly understood in the field of political behavior is that individuals do not accept the realities of their political, economic and social system as ideal conditions and in line with their attitudes and mental beliefs. The purpose of this study is a sociological explanation of the contradiction between political thought and behavior of people by investigating their meaning system of contradiction.

Methodology

The present study employed a mixed methods research design that focuses on

* Corresponding Author:

Hossein Masoudnia, Ph.D.

E-mail: h.masoudnia@ase.ui.ac.ir

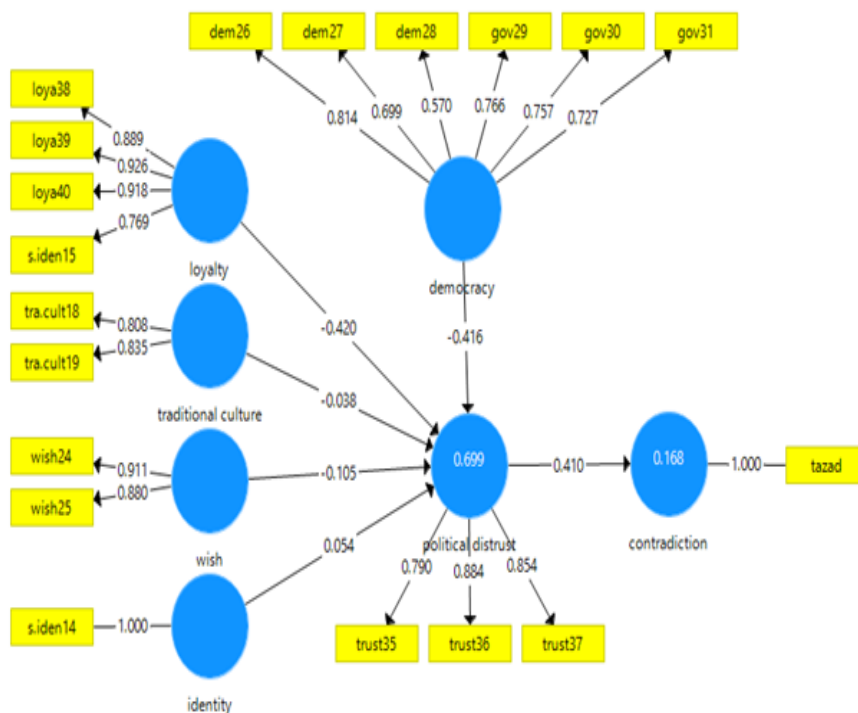

qualitative and quantitative approaches in proposing the questions, research methods, data collection and analysis methods, and representing the inferences in a unit study. A purposive-theoretical sampling technique was used in the qualitative section. That is, purposive sampling was used to select the participants given the emerging nature of qualitative research, and theoretical sampling was used by taking into account the qualitative data analysis method. Probability sampling was used in the quantitative section to select individuals for research purposes. An in-depth interviewing technique and a researcher-made questionnaire were two main data collection instruments. In other words, the primary technique for data collection in the qualitative section was the in-depth interviewing technique. The text obtained from these interviews was the basic material to extract concepts and categories and represent a paradigmatic pattern. The researcher-made questionnaire was employed for data collection in the quantitative section. Having determined the reliability and validity of the questionnaire, the questionnaire was employed for data collection and testing of research hypotheses.

Results and Discussion

Figure1. Test of research hypotheses

The findings of the qualitative section identify five factors in the contradiction between citizens' political thought and behavior. These factors include hope for

the future, national identity, weakness of democracy, loyalty to the system, and cultural weakness. Furthermore, political distrust acts as a mediator variable and the core category. Accordingly, the research hypotheses based on the concepts extracted from the qualitative section in which independent variables affect the contradiction between political thought and behavior through the mediator variable of political distrust are:

Hypothesis 1: Democracy reduces the contradiction between citizens' political thought and behavior by reducing their political distrust of the system.

Hypothesis 2: Cultural weakness increases the contradiction between citizens' political thought and behavior by increasing their political distrust of the system.

Hypothesis 3: Nationalism increases the contradiction between citizens' political thought and behavior by increasing individuals' political distrust of the system.

Hypothesis 4: Loyalty to the system reduces the contradiction between citizens' political thought and behavior by reducing their political distrust of the system.

Hypothesis 5: Hope for the future reduces the contradiction between citizens' political thought and behavior by reducing their political distrust of the system.

The PLS method was used to test the indirect effects of predictor variables on the contradiction between citizens' political thought and behavior through the mediator variable political distrust. The results show that the independent variables (weakness of democracy, cultural weakness, loyalty to the system, hope for the future, and national identity) explain 69% of the mediator variable of political distrust variance. Also, political distrust affected by independent variables explains 16% of the variance of the contradiction between political thought and behavior. The results confirm the first research hypothesis; democracy through political distrust affects the contradiction between citizens' political thought and behavior. The effect of democracy on the dependent variable with a 2.5 to 97.5% confidence interval is -0.244 and -0.113, respectively: the better the quality of democracy and the more the system functions following the standards of democracy, the less the contradiction between the citizens' political thought and behavior. The fourth research hypothesis, loyalty to the system through political distrust affects the contradiction between citizens' political thought and behavior, is also confirmed. The effect of loyalty to the system on the dependent variable with 2.5 to 97.5% confidence intervals is -0.272 and -0.099, respectively, indicating that the effect is decreasing. The increase in citizens' loyalty to the system and their trust in the system reduce the contradiction between their political thought and behavior.

Finally, the fifth research hypothesis, hope for the future through political distrust affects the contradiction between citizens' political thought and behavior is confirmed. The effect of hope for the future on the dependent variable with 2.5 to 97.5% confidence intervals is -0.093 and -0.001, respectively, indicating that this effect is decreasing: the more the citizens hope for better living conditions economically and politically, etc. in the future, the less the contradiction between their political thought and behavior will be. Other research variables had no significant effect on the contradiction between citizens' political thought and behavior.

Conclusion

The findings of the qualitative section reveal that the contradiction between political thought and behavior should be explored via a process by which citizens' meaning system about the contradiction between political thought and behavior and the related factors are discovered and examined. The most important factors mentioned in the qualitative findings section of the study are democracy, loyalty to the system, nationalism, traditional culture, and hope for a better future. Citizens claim that their political action is not voluntary and Self-willed; instead, they mostly take action or participate by encouraging and influencing the other party's wills (political system). However, compulsory political action has not been confirmed in all study factors in the quantitative section. The results of the quantitative section show that the citizens' national identity and cultural weakness were effective in the contradiction between their political thought and action. In other words, increasing the spirit of nationalism or improving citizens' political and social culture has no effect on their level of political trust in the system and, as a result, does not affect reducing or increasing the contradiction between their political thought and action. The use of the mutual benefit function for this group of participants contributes to justifying the reason for their political participation. In contrast, the results of the quantitative section about three factors of democracy, loyalty to the system, and hope for a better future indicate that increased and improved quality of these factors enhance political trust of citizens in the system and effectively decrease contradiction between their political thought and behavior.

In analyzing the quantitative results of the research, if all requirements associated with the contradiction between political thought and behavior are considered, it can be stated that a two-dimensional attitude is dominated. The first attitude is related to the right-wing (conservative) parties loyal to the system, which can be referred to as religious people, given the religious identity of the system. The same gaps and social damages that the Iranian nation claims, such as cultural weakness, weak democracy, social divergence, the gap between the people and the system, etc., are also agreed upon by those loyal to the system. Nevertheless, they do not blame the Iranian political system because they believe that the inefficiency of the governments which the people's vote has selected is the reason for such problems. The second attitude is related to citizens who often do not have a political background, or if they have, it is not so strong that it can be considered in a political group advocating or opposing the system. Generally, this group of citizens is dissatisfied with the current political-economic conditions and presents various reasons for their political participation and supporting the political system. Hope for a better future and the weakness of the system's democracy are the second attitude of our discussion. The authoritarianism of the political system that affirms a weak democracy and the hope that favorable socio-political situations will be experienced in the future oblige them to participate in political activities.

Keywords: Cultural Weakness, Nationalism, Loyalty to the System, Hope, Political Distrust, Contradiction between Political Thought and Behavior.

References

- Akvani, Seyyed Hamdollah, Mousavinejad, Seyyed Vali (2013). Chaos Theory: A Model for Analyzing the Complexity of Iran's Political Atmosphere. *Journal of Research Letter of Political Science*, 8 (30), 183-225.
- Barnes, S. H. (1966). Ideology and the Organization of Conflict: On the Relationship between Political Thought and Behavior. *The Journal of Politics*, 28, 3: 513-530.
- Bateson, Gregory (1972). *Steps to an Ecology of Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bastani, Susan, Lolaei, Fatemeh (2012). Media use and Political Behavior of Students at Tehran University: The Role of the Internet in Focus. *Quarterly Journal of Socio-Cultural Development Studies*, 1, 3: 38 - 7. At: <http://journals.sabz.ac.ir/scds/article-1-35-fa.pdf> (5 April 2021).
- Bazin, Jean. (2008). *Des Trous Dans La Joconde: L'anthropologie Autrement*. Toulouse: Anacharsis.
- Bédard, L. et al. (2002). *Social Psychology*. Hamzeh Ganji (Trans.). Tehran: Savalan Publishing House, 2nd edition.
- Berliner, D. (2011). Luang Prabang, Sanctuaire Unesco et Paradis Gay. *Genre, sexualité & société*, 5.
- Berliner, D. (2013). Le Désir de Participation ou Comment Jouer à être un Autre. *L'Homme. Revue Française D'anthropologie*, 206: 151-170.
- Berliner, D. (2017). Contradictions: From the Intrapersonal to the Social, and Back. *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 7(2): 45-49.
- Berliner, D., Lambek, M., Shweder, R., Irvine, R., & Piette, A. (2016). Anthropology and the Study of Contradictions, *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 6, 1: 1-27.
- Bohner, G.; M. Wanke. (2002). *Attitudes and Attitude Change*. East Sussex. UK: Psychology Press.
- Campbell, D. T & Stanley, J. C. (1963). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*. Chicago: Rand McNally & Company.
- Chawla, L. & Heft, H. (2002). Children's Competence and the Ecology of Communities: A Functional Approach to the Evaluation of Participation. *Journal of environmental psychology*, 22, 1-2: 201-216.
- Creswell, J. W. & Miller, D. L. (2000). Determining Validity in Qualitative Research. *Theory into Practice*, 39, 3: 124-130.

- Creswell, J. W. & Poth, C. N. (2016). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. California: Sage Publications.
- Creswell, J. W., Clark, V. L. P. (2017). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Sage publications.
- Creswell, J.W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative & Mixed Method Approaches*. 2nd Edition. California: SAGE Publications, Inc. Thousand Oaks.
- Darabi, Ali (2009). *Theories of Electoral Behavior in Iran: Models and Theories*. Tehran: Soroush Publications.
- De Vaus, D. (2001). *Research Design in Social Research*. California: Sage.
- Dennett, D. C. and LaScola, L. (2010). Preachers who are not Believers. *Evolutionary Psychology*, 8(1), 147470491000800113.
- Emam Jomehzadeh, Javad, et. al. (2013). Investigating the Relationship Between Religiosity and Electoral Behavior: A Case Study of Tabriz University Students. *Bi-Quarterly Journal of Soft Power Studies*, 3 (8), 27-44.
- Eslahchi, Morteza (2008). The Unpredictability of Iranians' Political Behavior. *Gozaresh Magazine*, 17 (200), 29-31.
- Farazmand, A. (2009). Persian Legacies of Bureaucracy and Public Administration. *Public Administration and Public Policy*, 1: 98-109.
- Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. California: Stanford University Press.
- Fuller, G. E. (1991). *The Center of the Universe: The Geopolitics of Iran*, Colorado: Westview Press; 1st edition.
- Houseman, M. (2007). Menstrual Slaps and First Blood Celebrations. in: Berliner, D. & Ramon Sarro, *Learning Religion*, New York: Berghan, 31-48.
- Ipsos (2017). *Pathways to Progress Global Youth Survey: Economic Prospects & Expectations*. 24 February.
- Jamalzadeh, Seyyed Mohammad Ali (1966). *Temperaments of we Iranians*. Tehran: Foroughi Bookstore.
- Jean, B. (2008). *Des clous dans la Joconde: l'anthropologie Eautrement*. Toulouse: Éditions Anacharsis.
- Johnson, R. B & Christensen, L. (2019). *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*. California: SAGE Publications.
- Jovanović, D. (2016). Heroic Endurance under the Smoke: Ethnographic Notes from an Industrial Town in Serbia. *Toxic News*. Available at: <https://toxicnews.org/2016/11/08/heroic-endurance-under-the-smoke-ethno>

graphic-notes-from-anindustrial-town-in-serbia/?iframe=true&theme_preview=true. Accessed November 22, 2021.

Jovanović, D. (2016). Ambivalence and the Study of Contradictions. *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 6, 3: 1-6.

Jovanović, Deana (2016b). Prosperous Pollutants: Bargaining with Risks and Forging Hopes in an Industrial Town in Serbia. *Ethnos: Journal of Anthropology*. doi:10.1080/00141844.2016. 1169205.

Khan Mohammadi, Yusef (2013). *What is the Iranians' Political Culture of the Electoral Behavior?* Tehran: Khorsandi Publications.

Lazarsfeld, P., Berelson, B., and Hazel G. (1944). *The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign*. New York: Columbia University Press.

Marcus, G., & MacKuen, M. (1983). Anxiety, Enthusiasm, and the Vote, The Emotional Underpinning of Learning and Involvement During Presidential Campaigns. *American Political Science Review*, 87(3), 672-685.

McLeod, M. J. Mira sotirvic. (2001). Values, Communication Behavior, and Political Participation. *Political Communication*, 18(3). 273-300, < doi.org/10.1080/10584600152400347>.

Mendes, E. (2011). In US, Optimism About Future for Youth Reaches All-Time Low. *Gallup*, May 2, 2011, Available at: <http://news.gallup.com/poll/147350/optimism-future-youth-reaches-time-low.aspx>. Accessed June 20, 2021.

Morier, James. (1824). *The Adventures of Hajji Baba of Isphahan*. Mirza Habib Esfahani (Trans.). Tehran: Negah Publications.

Paloniemi, R. and Vainio, A (2011). Why do Young People Participate in Environmental Political Action?. *Environmental Values*, 20(3), 397-416.

Parastesh, Shahram (2001). The Myth of Politics (Social Construction of Political Reality). *Journal of Humanities and Social Sciences*, 1 (3), 103-130.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Method*. Thousand Oaks. Cal: Sage Publications.

Ricoeur, Paul. (1995). *Oneself as Another*. Translated by Kathleen Blamey. Chicago: University of Chicago Press.

Rosenberg, S. A. (1976). *Hand Book of Political Socialization: Theory and Research*. New York: Free Press.

Sariolghalam, Mahmoud (2016). *Iranian Political Culture*. Tehran: Forouzan Rooz Publications.

- Shweder, R. A. (2016). Living by Means of the Law of Non-Contradiction. *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 6(1): 1-27.
- Silverman, D. (2013). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. California: SAGE Publications Limited.
- Smelser, N. J. (1998). The Rational and the Ambivalent in the Social Sciences. *American Sociological Review*, 63: 1-16.
- Surin, Werner, Tankard, James (2002). *Theories of Communication*, Alireza Dehghan (Trans.). Tehran: University of Tehran Press, First edition.
- Tajadura-Jiménez, A., & Tsakiris, M. (2014). Balancing the "Inner" and the "Outer" Self: Interoceptive sensitivity Modulates self-other Boundaries. *Journal of Experimental Psychology: General*, 143, 2, 736.
- Teddle, C., & Tashakkori, A. (2003). Major Issues and Controversies in the use of Mixed Methods in the Social and Behavioral Sciences. *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*. 1: 13-50.
- Tuysuzoglu, Idil and Ward, Lucas (2017). *IOP Youth Poll Finds Pessimistic Views*. Institute of Politics, December.
- Van Leuven, M. C. Post, WM, Van Aback, W. F., Vander Worde, HV Groote, S. Lindeman, E. (2010). Social Support and Life Satisfaction in Spinal Code Injury During and up to One Year after Inpatient Rehabilitation. *Journal of Psychology*, 3: 265-271.
- Watzlawick, P., Bavelas, J. B., & Jackson, D. D. (2011). *Pragmatics of Human Communication: A Study of Interactional Patterns, Pathologies and Paradoxes*. New York: WW Norton & Company.

تجزیه و تحلیل دلایل تضاد میان فکر و رفتار سیاسی ایرانیان؛ بررسی موردی دانشجویان دانشگاه اصفهان

* مریم قربانی^۱ ID حسین مسعودنیا^۲ ID علیرضا آقاحسینی^۳ ID

۱. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۲. دانشیار علوم سیاسی، گروه علوم سیاسی، دانشکده دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۳. دانشیار علوم سیاسی، گروه علوم سیاسی، دانشکده دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

لینک گزارش نتیجه مشابهت یابی: https://hamyab.sinaweb.net/Ci_result/apidetails/BB1BB108B29F9960/1%

<https://dori.net/dor/20.1001.1.1735790.1401.17.2.3.5>

چکیده

نوع روابط شهروندان با نظام سیاسی، یکی از شاخص‌های تعیین‌کننده هویت نظام سیاسی به‌شمار می‌آید و در نتیجه، وجود تناقض بین افکار و رفتار شهروندان، بر این ارتباطات تأثیر می‌گذارد؛ از این رو، پژوهش حاضر در پی پاسخ‌گویی به این پرسش است که «چه عواملی سبب بروز تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شوند». روش پژوهش، از نوع ترکیبی و راهبرد اکتشافی متوالی است. در مرحله کیفی پژوهش از روش مصاحبه و در مرحله کمی از روش پیمایش استفاده شده است. جامعه آماری مورد مطالعه، دانشجویان شهر اصفهان بوده‌اند. تعداد نمونه در مرحله کیفی پژوهش، ۳۰ نفر و در مرحله کمی، ۲۵۰ نفر است. شیوه نمونه‌گیری در مرحله کیفی، اشباع نظری و در مرحله کمی، خوشه‌ای است. برای تحلیل داده‌ها در مرحله کیفی از شیوه کدگذاری و در مرحله کمی از رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری PLS استفاده شده است. یافته‌های مرحله کیفی پژوهش، نشان‌دهنده شکل‌گیری نظام معنایی دانشجویان درباره پدیده تضاد بین فکر و رفتار سیاسی پیرامون تعدادی از مقوله‌های عمده و یک مقوله هسته‌ای به نام «بی‌اعتمادی سیاسی» است. یافته‌های مرحله کمی پژوهش بیان‌کننده این است که در الگوی تجربی پژوهش، تأثیر بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد، مثبت و در سطح ۰/۰۰۱ معنادار است. از بین پنج متغیر مستقل به‌دست‌آمده در بخش کیفی پژوهش، متغیرهای دموکراسی، وفاداری به نظام، و امیدواری به آینده، تأثیر معنادار و منفی‌ای بر تضاد ذهن و عین داشته‌اند و دو متغیر فرهنگ سنتی و هویت ملی، تأثیر معناداری بر تضاد ذهن و عین سیاسی نداشته‌اند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۱۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۲/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۰۳

نوع مقاله: پژوهشی

واژگان کلیدی:

دموکراسی، ضعف فرهنگی، ناسیونالیسم، وفاداری به نظام، امیدواری، بی‌اعتمادی سیاسی، تضاد بین فکر و رفتار سیاسی

* نویسنده مسئول:

حسین مسعودنیا

پست الکترونیک: h.masoudnia@ase.ui.ac.ir

مقدمه

رفتارها و اقدامات ما همیشه با ارزش‌های اصلی‌ای که در ذهن داریم، همسو نیست. اجتماعات گسترده و لزوم همزیستی با افراد و فرهنگ‌های مختلف به‌ناچار فرد را وادار به سازگاری و پذیرش ارزش‌های خارجی متفاوت با ارزش‌های درون می‌کند و در نتیجه، تعاملات بیرونی، برآیندی صددرصدی از تفکرات درونی نیست، بلکه افراد همواره در رفتارها و تصمیم‌گیری‌های روزمره خود سعی در حفظ توازن میان ارزش‌های درون و الزامات بیرون دارند. تاجادورا و تاکیریس^۱ از تعبیر «خود درون^۲» و «خود بیرون^۳» برای نشان دادن تفاوت بین اقدامات افراد و افکارشان استفاده کرده‌اند. به‌نظر آن‌ها، برخلاف خود بیرون که با جنبه‌های مادی سروکار دارد و در بسیاری از موارد، نتایج آن مشاهده‌پذیر است، خود درونی به چیزهایی مانند احساسات، نگرش‌ها، ارزش‌ها، باورها، شخصیت، افکار، عواطف، خیالات، معنویت، تمایلات، و اهداف مربوط است که دیده نمی‌شوند (تاجادورا و تاکیریس، ۲۰۱۴: ۷۳۹-۷۳۸). تمرکز بر افکار و رفتار سیاسی افراد نیز چنین تفاوتی را بین خود درون و خود بیرون نشان می‌دهد؛ به‌این معنا که من به‌عنوان یک شهروند، خود سیاسی درونم با خود سیاسی بیرونم تعارضی انکارناپذیر دارد؛ به‌بیان روشن‌تر، ارتباطات انسانی، دربردارنده مانورهای ظریفی بین ناسازگاری‌های دوگانه است؛ به‌عنوان مثال، بین آنچه گفته می‌شود و آنچه با حرکت‌ها و لحن بیان می‌شود (برلینر، ۲۰۱۷: ۴۶). گرگوری بیتسون^۴ (۱۹۷۲) و پل واتزلوویک^۵ (واتزلوویک، باوین، و جکسون، ۲۰۱۱) این پدیده‌ها را در روابط میان انسان‌ها مطالعه کرده‌اند؛ موقعیت‌های اجتماعی‌ای که در طول آن‌ها، فرد در شرایط متناقضی گرفتار می‌شود. این موقعیت‌های متناقض، از رفتارها و برخوردهای روزمره زندگی گرفته تا موقعیت‌های متناقضی که در ساختارهای نهادی و آیین‌ها وجود دارد را دربر می‌گیرد. مصداق‌های بی‌شماری از تعارضات رفتاری افراد در نهادهای مدنی و سیاسی وجود دارد؛ به‌عنوان مثال، برپایه دیدگاه بارنس^۶، بسیاری از محافظه‌کاران بورکی از حقوق مدنی و خدمات

1. Tajadura and Tsakiris
2. Inner self
3. Outer Self
4. Gregory Bateson
5. Paul Watzlawick
6. Barnes

پزشکی حمایت می‌کنند، اما همیشه به دموکرات‌ها رأی می‌دهند. به بیان روشن‌تر، افراد ممکن است دارای نظام اعتقادی به ظاهر ناسازگاری باشند؛ هرچند به نظر می‌رسد، بیشتر مردم به آن توجهی ندارند، مگر در مواردی که ناسازگاری را بروز می‌دهند؛ مانند تقابل کنونی نژادپرستی و عقاید آمریکایی (بارنس، ۲۰۱۵: ۵۲۲). ژان بازین^۱ (۲۰۰۸) در یکی از پژوهش‌های خود، سخن فردی به نام مادام دودفند را نقل می‌کند که می‌گوید، به ارواح اعتقاد ندارد، اما از آن‌ها می‌ترسد. در واقع، این بانوی فرانسوی به لحاظ نظری به وجود روحيات اعتقادی ندارد، در حالی که همین موضوع، واکنش‌های احساسی ترس و استنباط عملی او را در مورد ارواح برانگیخته است. دنت و لاسکولا^۲ (۲۰۱۰: ۱۴۲) نیز به روشی متفاوت، مصاحبه‌های عمیقی را با مبلغانی انجام داده‌اند که ادعا می‌کنند، ایمان خود را به خدا از دست داده‌اند، اما هنوز به انجام وظایف روحانی خود ادامه می‌دهند.

در حالی که اغلب سعی بر این است که رفتارها و افکار سیاسی از ثبات نسبی برخوردار باشند و در این زمینه، تناقض‌های افراد با خطراتی مانند متهم شدن به دروغ، تقلب، و دست‌کاری روبه‌رو است، در بقیه موارد، همیشه برای توضیح اینکه چرا برخی از رفتارها و گفته‌های ما با دیگران با دیدگاهمان در خانه ناهمسو است، از نسبی‌گرایی فرهنگی استفاده می‌شود؛ به بیان روشن‌تر، در حالی که در سیاست، «انکار تناقض‌ها» مهارت مهمی به‌شمار می‌آید، ناسازگاری‌های رفتاری در موضوعات فرهنگی و اجتماعی، در بسیاری از موارد با حسن‌نیت خنثی می‌شوند (برلینر، ۲۰۱۶). اهمیت تناقض‌های سیاسی هنگامی آشکار می‌شود که انسان‌ها، وجود تناقض‌های سیاسی خود را برآمده از شرایط خاص خارج از خود، مانند نظام سیاسی اقتدارگرا، نبود آزادی بیان، و... می‌دانند؛ اما همین افراد ممکن است با وجود تناقض‌هایی در حوزه‌های دیگر زندگی، در آرامش زندگی کنند؛ مانند کسی که فاجعه زیست‌محیطی ناشی از انتشار دی‌اکسیدکربن را محکوم می‌کند و با وجود این، همیشه از وسیله نقلیه شخصی استفاده می‌کند. جووانوویک^۳، نقش قدرت نهفته در روابط ساختاری را در ایجاد نابرابری و در نتیجه، تناقض‌های رفتاری افراد مؤثر می‌داند (جووانوویک، ۲۰۱۶: ۳). البته او در بحث از تأثیرگذاری روابط قدرت، به جای تناقضات، بیشتر به بحث دوگانگی

1. Jean Bazin
2. Dennett and LaScola
3. Jovanović

می‌پردازد: «من با تعداد بی‌شماری نمونه مشابه دوگانگی روبه‌رو شده‌ام. مردم به‌طور هم‌زمان، آلودگی را یک امید و یک خطر به‌شمار می‌آورند؛ این یک ماده جان‌بخش و یک زندگی در همان زمان بود» (جووانوویک، ۲۰۱۶: b۱۲). نیل اسملسر^۱، مفهوم «وابستگی» را همراه با مفهوم دوگانگی در تلاش برای ایجاد «منطق دوگانگی» مطرح کرد (اسملسر، ۱۹۹۸: ۷). به‌نظر او، افراد در طول زندگی خود، وابستگی‌های مختلفی را تجربه می‌کنند که این وابستگی‌ها می‌توانند در ایجاد دوگانگی‌های مختلف و رفتارهای متناقض آن‌ها نقش داشته باشند. شکل وابستگی ممکن است متفاوت باشد. یک فرد زیردست در رابطه قدرت، وابسته سیاسی است. فردی که متعهد به یک جنبش مذهبی یا اجتماعی است، به‌لحاظ ایدئولوژیکی وابسته است، و یک فرد عاشق، وابستگی عاطفی دارد؛ باین‌حال، عنصر مشترک بین همه آن‌ها این است که آزادی انتخاب محدود می‌شود؛ زیرا، به‌لحاظ سیاسی، ایدئولوژیکی، یا احساسی هزینه‌بر است؛ بنابراین، وابستگی، مستلزم گرفتار شدن خاصی است (اسملسر، ۱۹۹۸؛ جووانوویک، ۲۰۱۶). افراد با توجه به انواع وابستگی‌ها، دچار دوگانگی‌های پرشمار فکری و رفتاری می‌شوند که گاهی می‌تواند موجب بروز رفتارهای متناقض شود؛ بنابراین، دوگانگی در مطالعه تناقض‌ها مهم است (جووانوویک، ۲۰۱۶: ۴).

از دیدگاهی دیگر، ریچارد شودر^۲ قانون «عدم تناقض»^۳ را مطرح می‌کند. وی استدلال کرده است که این قانون، تضمین می‌کند که دو پیشنهاد متضاد متقابل نمی‌توانند به‌طور هم‌زمان و به یک معنی در یک فرد درست باشند. او چنین شرایطی را ناشی از ضعف اراده فرد، عدم اعتقاد، ریاکاری، و... می‌داند (شودر، ۲۰۱۶: ۱۲). هرچند این ادعا چندان موردپذیرش روانشناسان و دانشمندان علوم رفتاری نیست، اما در حوزه رفتار سیاسی، احتمال اینکه افراد، افکار سیاسی خود را عاری از هرگونه تضادی بدانند، زیاد است. در واقع، تناقض‌های سیاسی، افزون‌بر تأثیرپذیری از نیرویی خارج از اختیار فرد، با قضیه انکار از سوی افراد نیز روبه‌روست. به‌ندرت می‌توان کسی را یافت که معترف به نادرستی افکار سیاسی خود باشد، اما ممکن است رفتار سیاسی‌اش را نادرست بدانند؛ زیرا، رفتار سیاسی شخص، آینه تمام‌نمایی از درون وی نیست و گاهی، به‌تعبیری، آن را نتیجه سازش بین خود سیاسی درون با واقعیت‌های پیرامون

1. Neil Smelser
2. Richard Shweder
3. Noncontradiction

خود می‌داند که خارج از اختیارات اوست. در پژوهش ما نیز برخی افراد مصاحبه‌شونده، تأکید کرده‌اند که گاهی مجبور می‌شوند در تطابق با واقعیت‌های سیاسی بیرون از اراده خود، افکار سیاسی‌شان را پنهان کنند؛ زیرا، واقعیت‌های سیاسی بیرون، چنین چیزی را ایجاب می‌کند. به تعبیر پل ریکور^۱، خودی که لحظه‌ای «تار^۲» می‌شود (۱۹۹۵) و به دیگری ای تبدیل می‌شود که نظام سیاسی می‌خواهد. اینکه واقعیت‌های پیرامون تاجه‌حد با افکار سیاسی فرد در تضاد است و همچنین، میزان تأثیرگذاری آن بر رفتار سیاسی فرد، مهم است. اهمیت این موضوع به اندازه‌ای است که در نظام‌های سیاسی اقتدارگرا که فرد، گریزی از هماهنگ‌سازی رفتارهای سیاسی خود با انتظارات نظام سیاسی ندارد و این در بیشتر موارد، تناقض‌های زیادی با خود درون وی دارد، به دروغ‌گویی، چاپلوسی، ریا، و... متهم می‌شود؛ به بیان روشن‌تر، چنان‌که بارنس نیز نشان داده است، فرد در اتخاذ رفتار سیاسی خود، همواره میزانی از نارضایتی درونی دارد (بارنس، ۲۰۱۶). تعیین میزان نارضایتی‌های رفتاری و عوامل تضاد بین فکر سیاسی فرد و رفتار سیاسی‌اش همان‌گونه که بارنس اشاره می‌کند در هر جامعه‌ای نیاز به تحقیق تجربی دارد که ما آن را انجام داده‌ایم.

در مورد جامعه ایران که موضوع پژوهش حاضر است، بخشی از موضوع تناقض‌های فکری و رفتاری همان‌گونه که در مثال‌های بالا گفته شد به‌طور طبیعی و شاید بتوان گفت، ناخودآگاه، وجود دارد؛ اما بخش دیگر، به‌ویژه در حوزه رفتار سیاسی، به بررسی‌های تخصصی‌تری نیاز دارد؛ به‌ویژه زمانی که نتایج پژوهش‌های گذشته، وجود حد بالایی از تناقض بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان در ایران را نشان می‌دهد.

جیمز موریه^۳، دیپلمات انگلیسی در کتاب «حاجی بابای اصفهانی» به موضوع وجود تناقض در رفتار سیاسی ایرانیان اشاره کرده و هنگام تبیین، تا مرحله توهین به ایرانیان پیش رفت و آنان را متهم به دورویی کرد (موریه، ۱۸۲۴)؛ اما این موضوع بعدها مورد توجه پژوهشگران ایرانی حوزه مطالعات جامعه‌شناسی سیاسی قرار گرفت که شاید یکی از نخستین این اندیشمندان، جمال‌زاده بود که هنگام توصیف اخلاق و خلق و خوی ایرانیان به این موضوع اشاره کرده و درصدد تشریح دلایل آن برآمده است. وی در کتاب خود با عنوان «خلقیات ما

1. Paul Ricoeur
2. Blur
3. James Justinian Morier

ایرانیان»، آرای ایران‌شناسان خارجی و ایرانی را در قالب مجموعه‌ای از مقالات، گردآوری، و ایرانیان را با صفت‌های بدی چون دروغ‌گویی، تملق، خودپسندی، حرص، و... توصیف کرده است (جمال‌زاده، ۱۳۴۵).

۴۲ سال پس از انتشار کتاب جمال‌زاده، محمود سریع‌القلم در مقدمه کتابی با عنوان «فرهنگ سیاسی ایرانیان»، که حاصل پژوهشی میدانی همراه با پرسش‌نامه‌هایی درباره خلیقات ایرانیان است، اشاره کرده است که این کتاب، صورت نظری و میدانی کاری است که مرحوم جمال‌زاده مطرح کرده بود. سریع‌القلم در این اثر پس از بررسی روانشناسی ایرانیان امروز و عادت‌های اجتماعی آنان، به این باور رسیده است که بسیاری از ایرانیان، تفاوت‌های فکری یکدیگر را نمی‌پذیرند و تمایل نامحسوسی به یکسان‌سازی و پوپولیسم^(۱) دارند. در واقع، به نظر او ایرانیان، نوعی نگاه ابزاری به یکدیگر دارند که آنان را بسیار شیفته و علاقه‌مند به کنترل دیگران و اجبار برای ملحق کردن دیگران به مرکزیت خود کرده است (سریع‌القلم، ۱۳۹۵). اگرچه این تمایل به تسلط و نفوذ بر دیگران به‌عنوان یک ویژگی فردی در نظر گرفته می‌شود، اما تأثیر ساختارهای قدرت بر شیوه عملکرد سیاسی افراد، یک موضوع عینی است که می‌تواند شیوه‌ای از حکومت استبدادی را، که نمونه‌های آن در تاریخ ایران فراوان است، ایجاد کند؛ بنابراین، در بررسی چگونگی رفتار و راهبرد افراد در قبال مسائل سیاسی و اجتماعی نقشی هم به دولت و ساختارهای آن می‌دهند که قابل چشم‌پوشی نیست. چنان‌که زنده‌یاد عزت‌الله سعیدی، فروکاستن همه ویژگی‌های ایرانیان را به علت‌های ذات‌گرایانه درست نمی‌داند و در سخنرانی خود در دوازدهمین جلسه «هم‌اندیشی در مورد روحیات و خلق‌وخوی ایرانیان» می‌گوید: «موجد این اخلاقیات خاص، نهادهای اجتماعی و ساختارهای اجتماعی و اقتصادی و سیاسی هستند. من به‌شدت مخالفم که اخلاق را یک امر ژنتیکی و ذاتی ایرانیان بدانیم؛ این جامعه و روابط اجتماعی موجود است که اخلاقیات یک نوزاد را به‌تدریج شکل می‌دهد» (سخنرانی، ۱۳۸۷، حسینیه ارشاد).

در مجموع، پژوهشگران مختلف در پژوهش‌هایشان بر ابهام‌آمیز بودن مرز بین اجبار و اختیار در خلیقات ایرانیان تأکید کرده‌اند و با گذشت زمان، همچنان این پرسش برای پژوهشگران باقی مانده است که چرا بین فکر و عملکرد ایرانیان، حتی روشنفکران و طبقه متوسط جدید، نوعی تضاد و تناقض وجود دارد؟ ما با بررسی تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان ایرانی، نمونه مناسبی را برای درک این فرایند انتخاب کرده‌ایم. در جامعه کنونی

ایران، آنچه در حوزه رفتارشناسی سیاسی آشکارا فهمیده می‌شود، این است که هنجارهای ذهنی، باورها، نگرش‌ها، و ایستارهای ذهنی افراد درباره دولت و واقعیت‌های نظام سیاسی، اقتصادی، و اجتماعی، آن را به‌عنوان شرایطی ایده‌آل و هم‌راستا با نگرش‌ها و باورهای ذهنی خود نمی‌پذیرد. واقعیت‌هایی چون بیکاری، گرانی سرسام‌آور، حجاب اجباری، کودکان کار، عدم تساوی حقوق زنان و مردان، مسئولیت‌پذیری بیش‌ازحد دولت در برابر مسلمانان جهان، دیپلماسی غلط و گاهی بی‌نتیجه در برابر کشورهای دیگر، و... واقعیت‌هایی هستند که در شرایط کنونی، مطلوب و موردخواست افکار و اذهان ایرانیان نیستند؛ اما از جهتی دیگر، مردم، همچنان در انتخابات، راهپیمایی‌ها، و... که نشان‌دهنده حمایتشان از نظام و دولت مطبوعشان است - حضور پررنگی دارند. دلایل این حضور پررنگ شهروندان ایرانی در فعالیت‌های سیاسی نظام به‌رغم مخالفت‌هایشان با آن، موضوع اصلی پژوهش ماست.

پژوهش حاضر با هدف تبیین جامعه‌شناختی تضاد بین فکر و رفتار سیاسی افراد برمبنای واکاوی نظام معنایی آن‌ها درباره پدیده تضاد انجام شده است. با توجه به روش پژوهش (ترکیبی-راهبرد اکتشافی متوالی) و با درنظر گرفتن این موضوع که داده‌های به‌دست‌آمده در مرحله کیفی پژوهش، مبنای گردآوری و تحلیل داده‌های مرحله کمی است، در اینجا پرسش‌های پژوهش و در ادامه (مرحله کمی)، فرضیه‌های آن ارائه شده‌اند:

۱. دانشجویان چه درک و تفسیری از پدیده تضاد بین فکر و رفتار سیاسی دارند و نظام معنایی آن‌ها درباره تضاد، پیرامون چه مفاهیمی شکل گرفته است؟
۲. روایت غالب هریک از مفاهیم موردنظر مصاحبه‌شوندگان درباره پدیده تضاد چیست؟
۳. هسته اصلی و مشترک بین مفاهیم موردنظر دانشجویان درباره پدیده تضاد چیست؟
۴. وزن و اندازه اثر هریک از این عوامل اثرگذار به چه میزان است؟

۱. پیشینه پژوهش

پژوهش‌هایی که به‌عنوان پیشینه پژوهش حاضر بررسی شده‌اند، به دو دسته با دورویکرد جداگانه تقسیم می‌شوند: نخست، پژوهش‌هایی که تضاد بین فکر و رفتار را به‌طورکلی (فارغ از گرایش رفتار سیاسی یا...) بررسی کرده‌اند و دوم، پژوهش‌هایی که درباره تأثیر عوامل مختلف بر رفتار سیاسی انجام شده‌اند. دسته نخست، بیشتر این موضوع را بررسی کرده‌اند که گاهی

بین فکر و رفتار افراد، تضاد و ناهماهنگی وجود دارد. اسملسر در مقاله «عقل و دوسوگرایی در علوم اجتماعی» (۱۹۹۸)، تاجادورا و تاکریدیس در مقاله «تعادل بین خود درون و خود بیرون» (۲۰۱۴)، جووانوویک در مقاله «دوسوگرایی و مطالعه تضادها» (۲۰۱۶)، برلینر در مقاله «تضادها: از درون فردی به اجتماعی و پس از آن» (۲۰۱۷) و بسیاری از پژوهش‌های دیگر، در این گروه جای می‌گیرند. بحث اصلی موردتفاسق این دسته از پژوهش‌ها، بررسی تضاد بین فکر و رفتار افراد و در برخی موارد، دلایل این تضاد است. به‌طور مشخص، تفاوت این دسته از پژوهش‌ها با پژوهش حاضر این است که ما تضاد یادشده را در رفتار سیاسی واکاوی کرده‌ایم.

دسته دوم از پژوهش‌ها، متغیرهای تأثیرگذار بر رفتار سیاسی افراد را بررسی کرده‌اند که چند نمونه از آن‌ها به‌شرح زیر است:

لازارسفلد و همکاران^۱ (۱۹۴۴) در مقاله‌ای با عنوان «انتخاب مردم: رأی‌دهندگان چگونه ذهن خود را در انتخابات ریاست‌جمهوری مطرح می‌کنند؟» دریافته‌اند که عضویت افراد در گروه‌های اجتماعی رسمی و غیررسمی در شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتارهای سیاسی آنان نقش دارد؛ بنابراین، رهبران افکار در جامعه، موقعیت مناسبی برای هدایت افکار عمومی دارند. این پژوهش، این نکته را بررسی نمی‌کند که آیا افراد از روی اجبار، بدون تمایل فکری، و برپایه منافع به رفتار سیاسی خاصی روی می‌آورند یا اینکه از رفتار سیاسی خود رضایت دارند.

روزنبرگ^۲ (۱۹۷۶) در سال ۱۹۷۱، با انجام هفتاد مصاحبه، در پی کشف دلایل بی‌تفاوتی سیاسی افراد بود. یافته‌های او در کتابی با عنوان «کتاب راهنمای جامعه‌شناسی سیاسی: روش و نظریه» نشان می‌دهند که این بی‌تفاوتی ممکن است چندین دلیل داشته باشد؛ نخست اینکه، ممکن است فرد احساس کند که فعالیت سیاسی، موقعیت اجتماعی و شغلی او را تهدید می‌کند؛ دوم اینکه، ممکن است، فعالیت سیاسی را بی‌فایده تلقی کند؛ و سوم اینکه، ممکن است هیچ انگیزه و هدفی برای فعالیت سیاسی خود نداشته باشد. پژوهش یادشده، نمونه مناسبی برای تحلیل رفتار سیاسی افراد با استفاده از روش نظریه زمینه‌ای است؛ اما دلایل و چرایی مشارکت افراد در فعالیت‌های سیاسی را بررسی نکرده است. به‌بیان روشن‌تر، این مسئله را بررسی نکرده است که چرا برخی شهروندان باوجود داشتن دلایل موجه برای عدم

1. Lazarsfeld et al

2. Rosenberg

شرکت در فعالیت‌های سیاسی، در این‌گونه فعالیت‌ها مشارکت می‌کنند. مارکوس و مک کوئن^۱ (۱۹۸۳) در پژوهشی با عنوان «اضطراب، شور و اشتیاق و رأی‌گیری؛ عواطف بنیادین یادگیری و شرکت در فعالیت‌های کمپینی»، هیجانات دوران انتخابات را بر نحوه رفتار سیاسی شهروندان آمریکایی مؤثر دانسته‌اند و در این‌باره، به‌طور مشخص دو هیجان اضطراب و اشتیاق را محور قرار داده‌اند. به‌نظر آنان، زمانی‌که افراد، اضطراب نداشته باشند، برپایه عادت همیشگی خود به حزبی که به آن تعلق دارند، رأی می‌دهند؛ اما اضطراب به‌وجودآمده، موجب تمایل شهروندان به افزایش اطلاعات سیاسی می‌شود. این مطالعه نیز باوجود اینکه عنصر احساسات را در رفتار سیاسی افراد مهم تلقی می‌کند، اما بروز رفتارهای سیاسی متفاوت و متعارض را مقطعی و مربوط به زمان‌های بحرانی می‌داند. به‌نظر آنان، خارج از این مواقع، رفتارهای سیاسی افراد قابل‌پیش‌بینی و مبتنی بر گرایش‌های احزاب موردنظرشان است.

پژوهش‌های انجام‌شده درباره تأثیر عوامل گوناگون بر رفتار سیاسی فراوان است؛ اما بیشتر آن‌ها به این موضوع نمی‌پردازند که چرا با وجود نارضایتی افراد از نظام سیاسی و گاهی حتی با اذعان به اینکه رأی سیاسی‌شان تأثیری بر تحولات سیاسی کشور ندارد، همچنان حضور فعال و حتی مثبتی در فعالیت‌های سیاسی دارند.

در میان آثار داخلی انجام‌شده درباره تضاد بین فکر و رفتار سیاسی نیز به‌ندرت پژوهشی درباره مسئله پژوهش حاضر انجام شده است؛ با این‌حال، در ادامه، نزدیک‌ترین پژوهش‌های انجام‌شده به موضوع این پژوهش را بررسی کرده‌ایم.

مرتضی اصلاحچی در گزارشی سه‌صفحه‌ای درباره پیش‌بینی ناپذیری رفتار سیاسی ایرانیان، به عدم تطابق فکر و رفتار سیاسی ایرانیان پرداخته و آن را از دیدگاه پژوهشگران دیگر (بدون ذکر نامشان) در قالب سه دسته دلایل برمی‌شمارد: یکم) روح استبداد شرقی و استبدادزدگی تاریخی (۲۵۰۰ساله) ایرانیان؛ دوم) عدم تعیین طبقاتی ایرانیان؛ و سوم) پایین بودن میزان دانش سیاسی مردم ایران. نتیجه‌گیری وی در علت‌یابی تناقض بین فکر و عمل سیاسی ایرانیان در قالب توصیفی و با جمع‌بندی پژوهش‌های انجام‌شده پیشین است و دلایل چنین نتیجه‌گیری‌ای از دیدگاه پژوهشگران را بررسی نمی‌کند؛ بنابراین، در بهترین حالت،

1. Marcus & Mackuen

پژوهش او، توصیف تضاد موردنظر از دیدگاه نظریه پردازان دیگر است.

خان‌محمدی (۱۳۹۲) نیز در کتابی با عنوان «فرهنگ سیاسی رفتار انتخاباتی مردم ایران چگونه است؟»، توضیح می‌دهد که در حالت کلی، رفتار انتخاباتی ایرانی‌ها از یک مشی عاطفی، ارزشی، عقلانی، و همچنین، احساسی برخوردار است و نشان می‌دهد که در تحلیل رفتار سیاسی مردم ایران ایستار عقلانیت معطوف به ارزش و عاطفه بر ایستار عقلانیت معطوف به هدف غلبه دارد. همچنین، وی به فاصله بین مردم و حکام و نیز مردم و نخبگان اشاره می‌کند و می‌گوید، چه مردم و چه حکام، دید مثبت و خوش‌بینانه‌ای در مورد هم ندارند و نقش اعتماد اجتماعی در رفتار انتخاباتی مردم منفی است. هرچند این کتاب به اثرات احساسات و عقلانیت بر رفتار سیاسی اشاره دارد، اما به یک این‌همان‌گویی کلی درباره دلایل این تضاد بسنده می‌کند و به‌طور مشخص، اشاره نمی‌کند که عوامل مؤثر بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی چیست.

پرستش (۱۳۸۰) در پژوهش خود با عنوان «اسطوره سیاست (ساخت اجتماعی واقعیت سیاسی)»، به‌طورکلی درباره تضاد زندگی ایرانی‌ها بحث می‌کند و آن را تضاد بین عین و ذهن جامعه ایرانی می‌خواند. این پژوهش، تضاد بین واقعیت اجتماعی و اسلوب ذهنی فرد ایرانی را به‌خوبی نشان می‌دهد؛ اما به‌نظر می‌رسد، این فرایند را تنها تضادی به‌ارث‌رسیده از گذشته به‌شمار آورده و آن را غیرارادی تصور می‌کند؛ به‌گونه‌ای که افراد به‌ناچار در چارچوب تضادی بین عین و ذهن گرفتار شده‌اند و هیچ نقشی در به‌وجود آمدن آن و راهبرد رفتاری و پاسخی برای آن ندارند. همچنین، این پژوهش رفتار سیاسی ایرانیان را بررسی نکرده و تضاد بین عین و ذهن را به‌طورکلی در نظر می‌گیرد. حذف عنصر ارادی در پژوهش یادشده و همچنین، کلی بودن بحث تضاد بین فکر و رفتار بدون پرداختن به حوزه سیاسی تضاد یادشده، تفاوت اصلی آن با پژوهش پیش‌رو است.

به‌جز موارد یادشده، بیشتر پژوهش‌های دیگر انجام‌شده درباره رفتار سیاسی ایرانیان، تأثیر عوامل مختلف بر رفتار سیاسی افراد، و همچنین امکان پیش‌بینی سمت‌وسوی رفتار سیاسی ایرانیان را بررسی کرده‌اند؛ به‌عنوان نمونه، اکوانی و موسوی‌نژاد (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «نظریه آشوب، مدلی برای تحلیل پیچیدگی فضای سیاسی ایران»، امکان‌ناپذیری پیش‌بینی رفتار سیاسی ایرانیان در شرایط آشوب را (به‌دلیل نبود قواعد و قوانین مشخص)، بررسی کرده‌اند.

امام‌جمعه‌زاده و همکاران (۱۳۹۲) نیز در پژوهشی پیمایشی با عنوان «بررسی رابطه دین‌داری و رفتار انتخاباتی (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تبریز)»، پس از بررسی رابطه بین دین‌داری و رفتار انتخاباتی دانشجویان دانشگاه تبریز نشان داده‌اند که میان ابعاد دین‌داری و رفتار انتخاباتی، رابطه معناداری وجود دارد.

دارابی (۱۳۸۸) نیز در کتاب «نظریه‌های رفتار انتخاباتی در ایران؛ الگوها و نظریه‌ها» سعی در تبیین رفتار سیاسی مردم ایران بر پایه سه الگوی نظری جامعه‌شناسی، اقتصاد سیاسی، و روان‌شناسی سیاسی داشته است. این کتاب نیز در پی توضیح رفتار سیاسی ایرانیان و به‌طور مشخص، رفتار انتخاباتی آنان بوده و به‌لحاظ ماهوی با موضوع پژوهش حاضر متفاوت است. پژوهش‌های فراوانی درباره رفتار سیاسی افراد و عوامل تأثیرگذار بر آن و همچنین، تلاش‌هایی برای یافتن عوامل مؤثر بر جهت‌دهی رفتار سیاسی و در نتیجه، پیش‌بینی آن، به‌ویژه در زمان انتخابات، انجام شده است. شاید بتوان گفت، ما نیز در این پژوهش، به‌نوعی رفتار سیاسی افراد را بررسی کرده‌ایم؛ اما مطالعه تضاد بین فکر و رفتار سیاسی در جامعه ایران، تا حدودی سبب ایجاد تفاوت بین پژوهش حاضر با مطالعات دیگر انجام‌شده درباره رفتار سیاسی شده است. نکته مهم دیگر اینکه ما در پژوهش خود، جامعه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان را بررسی کرده‌ایم و در نتیجه، متغیرهای به‌دست‌آمده، تنها نشان‌دهنده تضاد موردبررسی در این قشر است و این در مقایسه با حالتی که کل جامعه ایران را بررسی می‌کنند؛ جزئی‌تر و اختصاصی‌تر است. این انتخاب به دلیل بالا بردن دقت پژوهش و نیز امکان پذیر بودن انجام آن انجام شده و از این‌رو، در بهترین حالت، نویسندگان این پژوهش مدعی امکان تعمیم نتایج آن به کل جامعه ایران نیستند.

۲. چارچوب نظری پژوهش

هر فردی در طول دوره زندگی‌اش به‌گونه‌ای ناخودآگاه، تناقض‌های رفتاری‌ای را از خود نشان می‌دهد و گاهی حتی در پی پنهان‌کاری است. موضوع تناقض‌ها، ما را به تأمل درباره مفهوم خودیکپارچه دعوت می‌کند. لئون فستینگر^۱، نظریه‌پرداز حوزه روانشناسی اجتماعی، عبارت «ناهماهنگی شناختی»^۲ را برای تبیین این موضوع مطرح می‌کند که به‌طور مستقیم، به عدم

1. Leon Festinger
2. Cognitive Dissonance

توافق فرد با خود اشاره دارد. فستینگر، ناهماهنگی شناختی را این‌گونه تعریف می‌کند: «احساس اندوه و ناراحتی حاصل از تعارض میان دو شناخت متفاوت (باورها، نگرش‌ها) یا رفتار و نگرش». هرچه شناخت‌های موردنظر مهم‌تر و تفاوت آن‌ها با یکدیگر بیشتر باشد، ناهماهنگی هم بزرگ‌تر خواهد بود (فستینگر، ۱۹۵۷: ۷۷). فستینگر بر این نظر است که در صورت وجود تعارض میان دو عنصر شناختی درون فرد، تغییر نگرش اتفاق می‌افتد. دو عنصر شناختی، زمانی تعارض پیدا می‌کنند که تأیید یکی، موجب نفی دیگری شود. این حالت، زمانی بروز می‌یابد که فرد، باورهای متضاد یا حتی نگرش و رفتارهایی مخالف هم داشته باشد (بوهنر و وانک، ۲۰۰۲: ۱۳۰-۱۲۹). به نظر فستینگر، کسی که می‌داند دو عنصر شناختی ناهماهنگ دارد، حالت تنش ناخوشایندی را احساس می‌کند و تعارض درونی با افزایش ناخوشایند برانگیختگی فیزیولوژیک بدن تجلی می‌یابد (بدار و دیگران، ۱۳۸۱). در این حالت، فرد، افزون بر کوشش برای کاهش ناهماهنگی، به‌گونه‌ای فعالانه از موقعیت‌ها و اطلاعاتی که احتمال دارد ناهماهنگی را افزایش دهند، می‌گریزد (سورین و تانکار، ۱۳۸۱).

درواقع، هنجارهای ذهنی و نگرش افراد، همراه با عوامل بیرونی‌ای مانند محیط اطراف، دوستان، و دیگران و نیز رویدادهایی که اتفاق می‌افتند، مجموعه‌ای به هم وابسته‌ای را تشکیل می‌دهند که به‌گونه‌ای متقابل بر هم تأثیر می‌گذارند. سوترویک و مک لئود^۱ (۲۰۰۱) این شرایط را با کاربرد اصطلاح «یکپارچگی انعکاسی^۲» توضیح می‌دهند. به نظر آنان، یکپارچگی انعکاسی عامل پیونددهنده الگوهای ارتباطی و فعالیت سیاسی، به‌گونه‌ای فرایندی، است (سوترویک و مک لئود، ۲۰۰۱: ۲۷۶). به بیان روشن‌تر، مدت‌زمانی که مردم برای صحبت کردن درباره مسائل سیاسی با دوستان و دیگران، یادآوری جریان‌های سیاسی، فکر کردن درباره آن‌ها، و تلاش برای پیدا کردن اطلاعات اضافی درباره یک موضوع خاص صرف می‌کنند، در قالب یکپارچگی انعکاسی تعریف می‌شود. همچنین، فرض بر این است که افزایش یکپارچگی انعکاسی فرد، بر رفتار سیاسی‌اش تأثیر مثبتی دارد؛ زیرا، افراد به‌گونه‌ای فعالانه با مسائل سیاسی درگیر می‌شوند (لولایی و باستانی، ۱۳۹۱: ۱۴). سوترویک و مک لئود، ارتباط بین دانش و یکپارچگی انعکاسی را نیز بررسی کرده و به این نتیجه رسیده‌اند که دانش واقعی ممکن است یک شرط مهم برای درک مسائل سیاسی باشد، اما لزوماً برای اقدام سیاسی کافی

1. Sotirvic & McLeod

2. Reflective Integration

نیست. به نظر آنان، وجود یکپارچگی انعکاسی، اهمیت مستقیم آموزش را که مهم‌ترین متغیر توضیحی برای تحلیل رفتار سیاسی سطح فردی به‌شمار می‌آید، نادیده می‌گیرد و به‌جای آن، بر اطلاعات سیاسی حاصل از روابط بین‌فردی در جمع دوستان و گروه‌های مشارکتی، و... تأکید می‌کند (سوترویک و مک‌لئود، ۲۰۰۱: ۲۹۳-۲۹۲).

موضوعی که در این پژوهش بر آن تمرکز داریم این است که «چرا در برخی نظام‌های سیاسی، یکپارچگی انعکاسی افراد بر رفتار سیاسی‌شان تأثیر منفی می‌گذارد». به بیان روشن‌تر، هرچند افراد بر پایه‌ی کاوش‌ها و اطلاعاتی که از محیط به‌دست می‌آورند، درباره‌ی مسائل و جریان‌ات سیاسی قضاوت کرده و با نظام سیاسی خود مخالفت می‌کنند، اما در رفتار سیاسی‌شان آن را نشان نمی‌دهند، بلکه برعکس، نشانه‌هایی از حمایت سیاسی از نظام سیاسی از خود بروز می‌دهند، یا برعکس؛ یعنی فکر و رفتار سیاسی‌شان در دو سمت مخالف با هم جریان دارد.

۳. روش پژوهش

روش به‌کاررفته در این پژوهش، روش ترکیبی^۱ است. روش ترکیبی، طرح پژوهشی‌ای است که در طرح پرسش‌ها، روش‌های پژوهش، رویه‌های گردآوری و تحلیل داده‌ها، و تولید استنتاج‌ها به‌طور هم‌زمان بر رویکردهای کیفی و کمی تمرکز می‌کند. این روش بر پارادایم پراگماتیسم^۲ مبتنی است. پارادایم یادشده، ضمن توجه به مناقشه‌های پارادایمی (اثبات‌گرایی و غیراثبات‌گرایی) بر مسئله پژوهشی تأکید می‌کند و به‌کارگیری چندین روش برای پاسخ به مسائل پژوهشی را مجاز می‌داند (تشکری و تدلی، ۲۰۰۸ و ۲۰۰۳؛ کرسول و پلانوکلاک، ۲۰۱۰)؛ بنابراین، با توجه به دو مسئله ابهام در نظام معنایی دانشجویان، پدیده تضاد، و تبیین نشدن این نظام معنایی و عوامل مرتبط با آن، در این مقاله، روش پژوهش ترکیبی، راهبرد اکتشافی-متوالی، و الگوی تدوین طبقه‌بندی را انتخاب کرده‌ایم. راهبرد اکتشافی-متوالی، در بردارنده گردآوری و تحلیل داده‌های کیفی در مرحله نخست و گردآوری و تحلیل داده‌های کمی براساس نتایج کیفی در مرحله دوم است (کرسول، ۲۰۰۳: ۶۷-۶۵). راهبرد اکتشافی بر پایه این پیش‌فرض بنا شده است که به دلایلی نیازمند اکتشاف هستیم؛ اندازه‌گیری‌ها یا

1. Combined Method

2. Pragmatism

ابزارها در دسترس نیستند، متغیرها ناشناخته‌اند، و چارچوب هدایت‌کننده یا نظریه‌ای وجود ندارد (کرسول و پلانوکلاک، ۲۰۱۰). در الگوی تدوین طبقه‌بندی، مرحله کیفی آغازین، مقوله‌بندی‌ها یا روابط خاص را تولید می‌کند؛ سپس از آن‌ها برای جهت‌دهی به پرسش‌های پژوهش و گردآوری داده‌هایی استفاده می‌شود که در مرحله کمی کاربرد دارند. از این الگو زمانی استفاده می‌شود که پژوهشگر براساس یافته‌های کیفی، پرسش‌های مرحله کمی یا فرضیه‌های خود را فرمول‌بندی می‌کند و تلاش می‌کند با انجام مطالعه کمی به این پرسش‌ها پاسخ دهد (کرسول و پلانوکلاک، ۲۰۱۰). در این پژوهش نیز برپایه الگوی تدوین طبقه‌بندی، برای کشف نظام معنایی دانشجویان درباره پدیده تضاد و تدوین فرضیه‌های پژوهش از داده‌های کیفی (مصاحبه‌ها) و برای تعیین مختصات تضاد و تبیین تأثیر عوامل مرتبط با آن، از روش پیمایش بهره گرفته شد.

روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر بر پیش‌فرض‌های رویکرد ترکیبی و راهبرد اکتشافی-متوالی مبتنی است و شیوه نمونه‌گیری در مرحله کیفی پژوهش، نمونه‌گیری هدفمند-نظری بوده است؛ به بیان روشن‌تر، با توجه به ماهیت ظهوریابنده پژوهش کیفی، برای انتخاب مشارکت‌کنندگان از شیوه نمونه‌گیری هدفمند، و با توجه به کیفی بودن روش تحلیل داده‌ها، از شیوه نمونه‌گیری نظری استفاده شد. در مرحله کمی نیز با توجه به اهداف پژوهش، برای انتخاب افراد از شیوه نمونه‌گیری احتمالی استفاده شد.

در پژوهش حاضر برای گردآوری داده‌ها از دو ابزار اصلی مصاحبه عمیق و پرسش‌نامه استفاده شده است؛ به بیان روشن‌تر، شیوه اصلی گردآوری داده‌ها در مرحله کیفی پژوهش، مصاحبه عمیق است. متن به‌دست‌آمده از پیاده‌سازی این مصاحبه‌ها، مواد اصلی پژوهش برای استخراج مفاهیم و مقوله‌ها و ارائه الگوی پارادایمی است. در مرحله کمی پژوهش، برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شده است. در مرحله نهایی برای گردآوری داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش از پرسش‌نامه‌ای استفاده کرده‌ایم که اعتبار و پایایی آن در مراحل مقدماتی پژوهش اثبات شده است. تشکری و تدلی (تشکری و تدلی، ۲۰۰۳: ۲۷ و ۲۰۰۸) به‌منظور اعتباریابی در پژوهش‌های ترکیبی، از اصطلاح «کیفیت استنباط یا استنتاج» استفاده کرده‌اند. «کیفیت استنتاج» اصطلاحی است که برای تلفیق اعتبار (پژوهش کمی) و اعتمادپذیری (پژوهش کیفی) پیشنهاد شده است؛ به بیان روشن‌تر، اعتبارسنجی طرح‌ها یا راهبردهای ترکیبی باید در بردارنده هر دو نوع اعتبار کمی و کیفی باشد (تشکری و تدلی،

۲۰۰۸). هدف نهایی راهبردهای ترکیبی، ارائه بینشی چندوجهی است که آن را فرااستنباط یا فرااستنتاج می‌نامند (جانسون و کریستسن، ۲۰۰۸)؛ بنابراین، اعتبارسنجی و ارزیابی فرااستنباط به دست آمده در پژوهش‌های ترکیبی، اهمیت فراوانی دارد. در پژوهش حاضر برای اعتباریابی (کیفیت استنتاج)، با توجه به الزامات دو روش کیفی و کمی، به شرح زیر عمل شد:

- در مرحله کیفی پژوهش برای دستیابی به اعتماد موردنیاز برای تأیید علمی پژوهش، از فن‌های رایج اعتباریابی شامل کنترل یا اعتباریابی توسط اعضا (کرسول، ۲۰۱۶: ۱۰۸؛ پاتن، ۲۰۰۲: ۲۲۳-۲۲۲؛ سیلورمن، ۲۰۱۳)، مقایسه‌های تحلیلی، و فن ارزیاب یا بازرس خارجی (کرسول، ۱۹۹۸؛ کرسول و میلر، ۲۰۰۰: ۱۲۶) استفاده شد. به بیان روشن‌تر، درستی یافته‌های پژوهش در مرحله استخراج مقوله‌ها توسط تعدادی از مشارکت‌کنندگان پژوهش تأیید شد (اعتباریابی توسط اعضا). پژوهشگران با مراجعه پیاپی به داده‌های خام و درگیری پیوسته با اطلاعات، ساخت‌بندی الگوی پارادایمی پژوهش را با این داده‌ها مقایسه و ارزیابی کردند (مقایسه‌های تحلیلی) و یک نفر از استادان علوم سیاسی دانشگاه اتاوا، فرایند و یافته‌های پژوهش را ارزیابی و تصدیق تفسیرها و نتیجه‌گیری‌ها به وسیله داده‌ها را تأیید کرد (فن بازرس خارجی). سرانجام، ضمن نظارت متخصص بر مراحل گوناگون انجام مصاحبه‌ها و مفهوم‌سازی و استخراج مقوله‌ها، از دو پژوهشگر آشنا با این روش درخواست شد تا مقوله‌های اصلی و فرعی برگرفته از مصاحبه‌ها و الگوی پارادایمی پژوهش را مطالعه و دیدگاه‌های خود را درباره آن‌ها بیان کنند.

- در مرحله کمی پژوهش، برای دستیابی به اعتبار موردنظر، از روش‌های ارزیابی اعتبار درونی و بیرونی استفاده شد. اعتبار درونی، نمایانگر میزان برخورداری یافته‌های پژوهش از درستی و دقت لازم و اعتبار بیرونی، نشان‌دهنده قابلیت تعمیم‌پذیری نتایج پژوهش به جامعه گسترده‌تر است (دیواس، ۲۰۰۱؛ کمپل و استنلی، ۱۹۶۳)؛ بنابراین، در راستای اعتبار درونی، به انتخاب دقیق افراد، ابزار اندازه‌گیری دارای اعتبار (محتوا و سازه) و قابلیت اعتماد، کنترل سوگیری پژوهشگر، کنترل عامل زمان و استفاده از تحلیل‌های آماری متناسب با آزمون فرضیه‌های پژوهش توجه شد و به منظور حفظ اعتبار بیرونی، معرف بودن نمونه آماری (استفاده از روش نمونه‌گیری اشباع نظری-خوشه‌ای)، یکدست بودن ابزار گردآوری داده‌ها (پرسش‌نامه حضوری)، کفایت حجم نمونه (۲۵۰ نفر)، استفاده از پرسش‌نامه ساختارمند و بالا بودن دقت برآورد (سطح اطمینان ۳۵ درصد در آزمون فرضیه‌های پژوهش) در نظر گرفته شد. تحلیل داده‌ها در مرحله کمی پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش توصیفی،

ابتدا توصیفی از نمونه آماری پژوهش، ارائه و در ادامه، متغیرهای اصلی پژوهش با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی، توصیف شدند. در بخش استنباطی، با توجه به پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش، از رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری واریانس‌محور (حداقل مربعات جزئی (Partial Least Square (PLS-SEM) استفاده شد. برای انجام محاسبات آماری مربوط به مرحله کمی پژوهش از نرم‌افزارهای SPSS 23 و Smart PLS 3,2,6 استفاده شد.

در قسمت کمی پژوهش، به منظور مشخص کردن تضاد بین فکر و رفتار سیاسی پاسخ‌گویان، در پرسش‌نامه به جای اینکه به گونه‌ای آشکار از افراد بپرسیم که آیا بین فکر و رفتار سیاسی‌شان تضاد وجود دارد یا نه، به گونه‌ای نامحسوس دو پرسش قرار داده‌ایم که پاسخ به آن‌ها نشان می‌دهد که آیا فرد این تضاد را دارد یا نه؟

در پرسش ۴۹ پرسیده‌ایم که «آیا در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ شرکت کرده‌اید؟» و پاسخ به آن با دو گزینه بله و نخیر داده شده است. برای گزینه بله، امتیاز ۱ و برای گزینه نخیر، امتیاز ۰ را در نظر گرفته‌ایم. در پرسش ۵۰ پرسیده‌ایم که «توجه‌حد با مبانی و اصول سیاسی-اعتقادی نظام جمهوری اسلامی ایران موافق هستید؟» پاسخ به این پرسش با چهار گزینه خیلی کم، کم، زیاد، و خیلی زیاد تعیین شده است. برای گزینه‌های کم و خیلی کم، امتیاز ۰ و برای گزینه‌های زیاد و خیلی زیاد، امتیاز ۱ را در نظر گرفته‌ایم.

بر اساس توضیحات داده شده برای این دو پرسش، چهار حالت پاسخ خواهیم داشت:

۱. در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ شرکت کرده‌ام (امتیاز ۱) + با مبانی و اصول نظام جمهوری اسلامی ایران موافق نیستم (امتیاز ۰) = ۱؛
۲. در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ شرکت کرده‌ام (امتیاز ۱) + با مبانی و اصول نظام جمهوری اسلامی ایران موافق هستم (۱) = ۲؛
۳. در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ شرکت نکرده‌ام (امتیاز ۰) + با مبانی و اصول نظام جمهوری اسلامی ایران موافق نیستم (امتیاز ۰) = ۰؛
۴. در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ شرکت نکرده‌ام (امتیاز ۰) + با مبانی و اصول نظام جمهوری اسلامی ایران موافق هستم (امتیاز ۱) = ۱.

با توجه به مفهوم چهار حالت بالا، می‌توانیم مشخص کنیم که بین فکر و رفتار سیاسی چه افرادی تضاد وجود دارد. افرادی که نوع پاسخشان به دو پرسش ۴۹ و ۵۰، حالت‌های ۱ و ۴ است، دچار چنین تضادی هستند و بین فکر و رفتار سیاسی افرادی که نوع پاسخشان به دو پرسش یادشده

حالت‌های ۲ و ۳ است، تضادی وجود ندارد؛ بنابراین، تضاد را با دو عدد «۰» و «۱» ارزش‌گذاری کرده‌ایم. ارزش «۱» برای حالت‌های «۱» و «۴» و ارزش «۰» برای حالت‌های «۲» و «۳». عدد «۱» نشان‌دهنده وجود تضاد و عدد «۰» نشان‌دهنده فقدان تضاد است.

با توجه به اینکه تضاد موردنظر ما، تضاد حالت «۱» است، در ادامه به منظور منطقی بودن دلایل طرح و انجام چنین پژوهشی، درصد افرادی را بررسی کرده‌ایم که پاسخشان به دو پرسش یادشده، در حالت «۱» بوده است تا مشخص شود که آیا در جامعه ایران، تضاد بین فکر و رفتار سیاسی افراد در حد قابل قبولی عمومیت دارد یا نه. برپایه نتایج بخش کمی پژوهش، پاسخ ۶۷/۲ درصد افراد در حالت «۱» بوده است؛ بنابراین، پژوهش حاضر برای بررسی چرایی تضاد بین فکر و رفتار سیاسی افراد در ایران از مختصات منطقی برخوردار است.

۴. یافته‌های کیفی پژوهش

در مرحله کیفی، مفاهیم مربوط به مصاحبه‌ها در قالب چند مقوله عمده، مفهوم‌بندی و سرانجام، مقوله هسته استخراج شد.

جدول شماره (۱). مفاهیم و مقوله‌های پژوهش

مقوله فرعی	روایت	مقوله اصلی	مقوله هسته
خفقان سیاسی، آسیب مالی و جانی، مهر خوردن شناسنامه، کنترل رفتار افراد از طرف دولتمردان، هزینه سنگین انقلاب، اجبار افراد وابسته به نظام، نیازمندی اقتصادی به دولت، گستردگی بخش دولتی، دخالت دولت در حوزه خصوصی، اقتدارگرایی نظام، نبود آزادی بیان، ضعف قانون‌گرایی، ماهیت دوگانه سیاسی و اسلامی سران نظام، تفاوت فکری سران نظام، فقدان رهبر مردمی، نقدناپذیری نظام، نتیجه‌بخش نبودن تحریم انتخابات، فقدان نارضایتی انقلابی در جامعه، دولت متهاجم، قدرتمندی اقلیت حاکم در نظام سیاسی، وجود شکاف بین مردم و نظام، بی‌اعتمادی به مسئولان نظام، نبود جایگزین بهتر برای نظام فعلی	ماهیت دوگانه جمهوری و اسلامیت نظام در کنار اقتدارگرایی و هویت تهاجمی آن در اصل با روح دموکراسی هم‌خوانی ندارد. این امر، باعث بروز بی‌اعتمادی سیاسی مردم به نظام و خفقان سیاسی در جامعه می‌شود که در پی آن، مسائلی همچون نبود آزادی بیان، اجبار افراد وابسته به نظام به مشارکت سیاسی، نقدناپذیری نظام، گستردگی و دخالت بخش دولتی در بخش خصوصی، وجود شکاف بین مردم و نظام و... رخ می‌دهد. درعین حال، مردم به دلیل نداشتن جایگزین بهتر برای نظام فعلی، فقدان رهبری مردمی، و هزینه سنگین انقلاب، قدرت کافی برای مبارزه با نظام ندارند؛ در نتیجه، به دلیل وابستگی اقتصادی به نظام و در راستای جلوگیری از آسیب‌های مالی و جانی، به اجبار در فعالیت‌های سیاسی مشارکت می‌کنند. مهر خوردن شناسنامه در زمان انتخابات، از عوامل مهم سرسپردگی به نظام در ایران است.	ضعف دموکراسی	بی‌اعتمادی سیاسی
چاپلوسی، ریا، و... نبود نهادهای مدنی قوی، گسست هویتی و اجتماعی، ضعف ملی‌گرایی، قدرتمندی دین، میراث استبدادی در فرهنگ ما، وجود فرهنگ	در چالش بین دین و ملی‌گرایی، همواره نقش دین در نظام پررنگ‌تر بوده است. این موضوع، یکی از عوامل گسترش استبداد نظام در مقابل مردم و تلاش برای نادیده گرفتن ملیت ایرانی بوده است که نتیجه آن، بروز	ضعف فرهنگی	بی‌اعتمادی سیاسی

		<p>شکاف بین مردم و نظام و بی‌اعتمادی سیاسی گسترده است. این موضوع، سبب می‌شود که افراد از ابراز افکار سیاسی خود شرم و ترس داشته باشند و برای حفظ زندگی اجتماعی‌شان، اولویت را به منافع شخصی بدهند. در ادامه این روند، افراد مجبور به رهبرستانی، چاپلوسی و ریا، سازگاری با شرایط موجود، و... در رفتار خود می‌شوند و خط‌مشی سیاسی مشخصی نیز در زندگی خود ندارند.</p>	<p>تابعیتی، ترس از استبداد دولت، بی‌اعتمادی به سران نظام، اولویت منافع شخصی، سازگاری با شرایط، مشخص نبودن خط سیاسی مردم، شرم از ابراز افکار، رهبرستانی، وجود ساختارهای فرهنگی غلط در جامعه</p>
<p>بی‌اعتمادی سیاسی</p>	<p>وفاداری به نظام</p>	<p>در توجیه دلایل تضاد بین فکر و رفتار سیاسی افراد، برخی مصاحبه‌شوندگان، علت را نه نظام، بلکه دولت‌های سیاسی ایران می‌دانند. این دانشجویان، ضمن درست و بی‌عیب‌ونقص دانستن چارچوب‌های نظام اسلامی ایران، این‌گونه استدلال می‌کنند که اگر تضادی بین رفتار و افکار سیاسی ما وجود دارد، نه به دلیل نقص نظام و بی‌اعتمادی به آن، بلکه به دلیل کاستی‌های موجود در دولت‌های انتخاب‌شده توسط مردم است و چون نظام سیاسی ایران از دموکراسی کامل برخوردار است، نمی‌تواند انتخاب مردم را نادیده بگیرد؛ بنابراین، ریشه بی‌اعتمادی سیاسی که سبب بروز تضاد بین فکر و رفتار سیاسی ما می‌شود نیز نه در نظام جمهوری اسلامی ایران، بلکه در دولت‌های آن است</p>	<p>حساب نظام از دولت جداست، وفاداری به شخص اول انقلاب (امام خمینی)، وفاداری به رهبر، وفاداری و پذیرش بعد مذهبی نظام، مقبولیت نظام، وجود روحیه صبر و تحمل که در مذهب ماست، امیدواری به ظهور منجی مذهبی، ترس معنوی دینی، هویت مذهبی سران نظام، بی‌اعتمادی به دولت</p>
<p>بی‌اعتمادی سیاسی</p>	<p>امید به آینده</p>	<p>هم نظام و هم دولت‌های ما کاستی‌هایی دارند که قابل چشم‌پوشی نیست. دانشجویان در این باره این‌گونه استدلال می‌کنند که به هر دو (نظام سیاسی و دولت) بی‌اعتماد هستند، اما برخی پیشینه‌های فعالیت سیاسی مثبت سران و مسئولان نظام که نتایج مثبتی به همراه داشته و نیز برنامه‌های انتخاباتی برخی کاندیداها که نسبت به دیگران با افکار سیاسی آن‌ها هماهنگ‌تر بوده باعث شده است که در نظام سیاسی ایران، مشارکت سیاسی داشته باشند. استدلال این است که مشارکت سیاسی افراد، نه برای حل مشکلات و بهبود کامل شرایط در آینده، بلکه در راستای جلوگیری از بدتر شدن اوضاع، حفظ حداقل مزایایی که وجود دارد، انتخاب بین بد و بدتر و در واقع، حفظ شرایط موجود است.</p>	<p>امید به بهبود شرایط در آینده، انتخاب بین بد و بدتر، حفظ حداقل‌ها، امکان پیشرفت، امیدواری به تحقق خواسته‌ها، پیشینه عملکرد خوب برخی سران نظام، حفظ منافع اجتماعی، ترس از ناامیدی، ترس از وقوع جنگ و دخالت دولت‌های بیگانه، بی‌اعتمادی به دولت حاکم، انتخاب شایسته‌ها، امیدواری به اصلاح نظام، حفظ آزادی‌های محدود فعلی، اولویت منافع اقتصادی و امید به حفظ آن‌ها، بی‌اعتمادی به دولت فعلی، امیدواری به ظهور دولت شایسته در آینده</p>
<p>بی‌اعتمادی سیاسی</p>	<p>هویت ملی</p>	<p>در تقابل با راست‌گرایان افراطی که ریشه مشکلات را نه در نظام سیاسی ایران، بلکه در دولت‌های آن می‌دانند، دانشجویان ملی‌گرا، به شدت مخالف نظام سیاسی ایران هستند. آن‌ها به عنوان شهروندان ایران، شرکت در فعالیت‌های سیاسی را نه به عنوان حمایت از نظام سیاسی کشور، بلکه به دلیل مسئولیت‌پذیری در قبال سرنوشت کشور و انجام وظیفه ملی خود می‌پذیرند. این دانشجویان هر چند تا حدود زیادی مخالف نظام هستند، اما به لحاظ سیاسی تاحدودی به طیف اصلاح‌طلب‌ها در ایران نزدیک هستند.</p>	<p>آرمان‌ها و اهداف ملی، حفظ غرور ملی، وظیفه ملی در قبال کشور، وجود شکاف بین مردم و نظام، بی‌اعتمادی به دولت راست‌گرایان در حفظ منافع ملی، بیگانه و اجنبی دانستن نظام فعلی، ناهماهنگی و ناسازگاری هویت و اهداف نظام با روح ملی‌گرایی ایرانی</p>

یافته‌های مرحله کیفی پژوهش که به‌طور خلاصه در جدول شماره (۱) گنجانده شد، ۵ عامل مشخص زیر را در تضاد بین فکر و عمل سیاسی شهروندان دخیل می‌دانند. این عوامل عبارتند از: امیدواری به آینده، هویت ملی، ضعف دموکراسی، وفاداری به نظام، و ضعف فرهنگی. در ادامه، قصد داریم با به‌کارگیری آزمون "PLS"، تأثیر هر یک از عوامل یادشده را در افزایش یا کاهش بی‌اعتمادی سیاسی شهروندان به نظام و در ادامه، تأثیر آن‌ها را بر افزایش یا کاهش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان، بررسی کنیم. برای درک بهتر نتایج کمی، فرضیه‌هایی را درباره تأثیر عوامل یادشده بر تضاد موردنظر مطرح کرده‌ایم. گفتنی است، فرضیه‌ها را بر پایه صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان مرحله کیفی پژوهش تعیین کرده‌ایم؛ به‌عنوان مثال، شهروندان بر این نظر بودند که افزایش دموکراسی نظام و گسترش ویژگی‌هایی مانند آزادی بیان، کاهش خفقان سیاسی، و... سبب کاهش بی‌اعتمادی سیاسی آنان به نظام شده و در نتیجه، تضاد بین فکر و رفتار سیاسی‌شان نیز کاهش می‌یابد؛ بنابراین، دموکراسی را به‌لحاظ تأثیری که بر «کاهش» بی‌اعتمادی سیاسی می‌گذارد، بررسی کرده‌ایم؛ نمونه دیگر اینکه، شهروندان درباره ضعف فرهنگی جامعه، بر این نظرند که با رواج و افزایش دروغ، چاپلوسی، رهبرستانی، بی‌نظمی و... شاهد گسترش بی‌اعتمادی شهروندان به نظام و نیز افزایش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی افراد نیز خواهیم بود؛ بنابراین، در این پژوهش، مؤلفه ضعف فرهنگی را به‌سبب تأثیر آن بر «افزایش» بی‌اعتمادی سیاسی و در نتیجه، افزایش تضاد یادشده بررسی کرده‌ایم. بر این اساس، فرضیه‌های مربوط به تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تضاد، به‌شرح زیر است. فرضیه‌های پژوهش، بر پایه مفاهیم استخراج‌شده از مرحله کیفی پژوهش از طریق متغیر میانجی بی‌اعتمادی سیاسی که نقش محوری‌ای در یافته‌های کیفی پژوهش دارد، مطرح شده‌اند.

• فرضیه شماره (۱). دموکراسی با کاهش بی‌اعتمادی سیاسی افراد به نظام، سبب کاهش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شود.

بر پایه فرضیه نخست، هرچه نظام سیاسی جمهوری اسلامی، دموکراتیک‌تر باشد، مردم‌سالاری و وزن سیاسی آرای مردم در جامعه نیز افزایش، و در نتیجه، بی‌اعتمادی سیاسی شهروندان به نظام، کاهش می‌یابد و این امر، سبب کاهش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شود؛ زیرا، آنان هم در فکر و هم در عمل سیاسی خود، موافق نظام خواهند شد؛

• فرضیه شماره (۲). ضعف فرهنگی با افزایش بی‌اعتمادی سیاسی افراد به نظام، سبب

افزایش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شود.

ضعف فرهنگی با ویژگی‌هایی مانند اولویت منافع فردی، گسترش چاپلوسی و ریا، و... بی‌اعتمادی سیاسی افراد به نظام را نیز افزایش می‌دهد؛ زیرا، افراد چنین ویژگی‌هایی را در مسئولان حکومتی نیز فرض می‌گیرند؛ در نتیجه، در اینجا فرض بر این است که ضعف فرهنگی با افزایش بی‌اعتمادی سیاسی مردم به نظام، سبب افزایش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شود؛

• فرضیه شماره (۳). هویت ملی با افزایش بی‌اعتمادی سیاسی افراد به نظام، سبب

افزایش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شود.

هرچه روحیه ملی‌گرایی در شهروندان قوی‌تر باشد، بی‌اعتمادی آن‌ها به نظام نیز افزایش می‌یابد؛ زیرا، نظام سیاسی جمهوری اسلامی با جایگزین کردن هویت و ارزش‌های اسلامی به جای هویت ملی، اولویت‌بندی‌های سیاسی، اقتصادی، و ارزشی خود را نیز بر مبنای اسلام قرار داده است؛ بنابراین، سطح اعتماد سیاسی ملی‌گرایان به نظام جمهوری اسلامی ایران، پایین‌تر است. با توجه به چنین شرایطی، فرض سوم ما این است که هرچه شهروندان، ملی‌گراتر باشند، بی‌اعتمادی سیاسی بیشتری به نظام جمهوری اسلامی ایران خواهند داشت و در نتیجه، بین فکر و رفتار سیاسی‌شان نیز تضاد بیشتری نمود پیدا می‌کند؛

• فرضیه شماره (۴). وفاداری به نظام با کاهش بی‌اعتمادی سیاسی افراد به نظام، سبب

کاهش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شود.

در اینجا در مقابل روحیه ملی‌گرایی، شهروندانی را در نظر می‌گیریم که روحیه وفاداری به نظام جمهوری اسلامی در آن‌ها قوی‌تر بوده و آنان را مذهب‌گرایان اسلامی می‌نامیم. فرض ما این است که هرچه روحیه وفاداری به نظام در شهروندان ایرانی بالاتر باشد، بی‌اعتمادی سیاسی آن‌ها به نظام کمتر شده و در نتیجه، تضاد بین فکر و رفتار سیاسی‌شان کاهش پیدا می‌کند؛

فرضیه شماره (۵). امیدواری به آینده با کاهش بی‌اعتمادی سیاسی افراد به نظام، سبب

کاهش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شود.

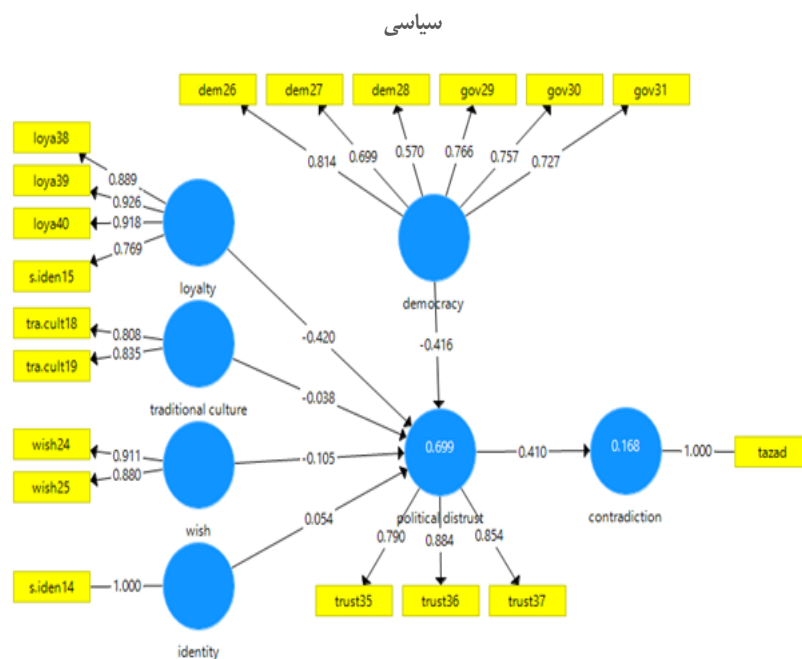
گاهی با روی کار آمدن دولت‌های مردمی در نظام جمهوری اسلامی، روحیه امید به آینده در شهروندان افزایش پیدا می‌کند. در واقع، این دسته از شهروندان، چندان سیاسی نیستند و در مقابل سیاست‌های مخالف رأی خود، راهبرد صبر و انتظار و امید به آینده بهتری دارند. با

توجه به اینکه روحیه امیدواری به آینده با قدرت گرفتن نیروهای مردمی در نظام افزایش پیدا می‌کند، می‌توان گفت که با افزایش امید مردم به بهبود شرایط در آینده، بی‌اعتمادی سیاسی آنان به نظام نیز کاهش پیدا می‌کند و در نتیجه، تضاد بین فکر و رفتار سیاسی‌شان کاهش می‌یابد.

۵. یافته‌های مرحله کمی پژوهش

به منظور آزمون تأثیرات غیرمستقیم متغیرهای پیش‌بین بر تضاد از طریق متغیر میانجی بی‌اعتمادی سیاسی، از روش "PLS" استفاده کرده‌ایم. علت استفاده از روش یادشده این است که متغیر وابسته در این پژوهش، یک متغیر اسمی دوجویی بود و روش حداقل مربعات جزئی مبتنی بر "PLS"، شیوه کارآمدتری در این زمینه به‌شمار می‌آید. نمودار شماره (۱)، نشان‌دهنده نتایج پژوهش درباره تأثیرات غیرمستقیم متغیرهای پیش‌بین بر تضاد است.

نمودار شماره (۱). آزمون تأثیرات غیرمستقیم متغیرهای پیش‌بین بر تضاد از طریق متغیر میانجی بی‌اعتمادی

متغیرهای مستقل موردبررسی (دموکراسی، ضعف فرهنگی، وفاداری به نظام، امیدواری به آینده، و هویت ملی) در مجموع، ۶۹ درصد از واریانس متغیر میانجی بی‌اعتمادی سیاسی را تبیین می‌کنند و بی‌اعتمادی سیاسی با تأثیرپذیری از متغیرهای مستقل، درکل، ۱۶ درصد از

واریانس متغیر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی را تبیین می‌کند.

جدول شماره (۲). آزمون تأثیرات مستقیم متغیرهای مستقل بر بی‌اعتمادی سیاسی

	Sample mean	Standard deviation	T statistics	P values
دموکراسی > بی‌اعتمادی سیاسی	-۰/۴۲	۰/۰۶	۶/۳۱	۰/۰۰
هویت > بی‌اعتمادی سیاسی	۰/۰۵	۰/۰۴	۱/۲۹	۰/۱۹
وفاداری > بی‌اعتمادی سیاسی	-۰/۴۲	۰/۰۷	۵/۲۹	۰/۰۰
بی‌اعتمادی سیاسی > تضاد	۰/۴۱	۰/۰۶	۶/۷۷	۰/۰۰
فرهنگ سنتی > بی‌اعتمادی سیاسی	-۰/۰۳	۰/۰۴	۰/۸۵	۰/۳۹
امیدواری > بی‌اعتمادی سیاسی	-۰/۱۰	۰/۰۵	۱/۹۸	۰/۰۴

جدول شماره (۲)، میزان T و سطح معناداری تأثیرات متغیرهای مستقل بر وابسته را نشان می‌دهد. برای ارزیابی معنادار بودن رابطه متغیرهای مستقل بر تضاد، از شاخص P Values استفاده می‌شود. $0.05 \geq P$ نشان‌دهنده معنادار بودن رابطه و $0.05 \leq p$ نشان‌دهنده بی‌معنا بودن رابطه بین متغیرها است. سرانجام، به منظور تعیین میزان تأثیرات غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر تضاد از طریق متغیر میانجی بی‌اعتمادی سیاسی از Confidence Intervals استفاده کرده‌ایم.

جدول شماره (۳). آزمون تأثیرات غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر تضاد ذهن و عین

	Original Sample (O)	Sample Mean (M)	2.5%	97.5%
دموکراسی > تضاد	-۰/۱۷	-۰/۱۷	-۰/۲۴	-۰/۱۱
هویت > تضاد	۰/۰۲	۰/۰۲	-۰/۰۱	۰/۰۶
وفاداری > تضاد	-۰/۱۷	-۰/۱۷	-۰/۲۷	-۰/۰۹
فرهنگ سیاسی > تضاد	-۰/۰۱	-۰/۰۱	-۰/۰۵	۰/۰۱
امیدواری > تضاد	-۰/۰۴	-۰/۰۴	-۰/۰۹	-۰/۰۰

داده‌های جدول شماره (۳) نشان می‌دهد که با فاصله اطمینان ۲/۵ تا ۹۷/۵ درصد، تأثیر متغیرهای موردبررسی بر تضاد، از نوع کاهشنده یا افزایشنده است. منفی بودن هر دو عدد Upper و Lower نشان‌دهنده تأثیر کاهشنده متغیر مستقل بر متغیر وابسته است و مثبت بودن این اعداد، اثر افزایشنده این رابطه را نشان می‌دهد. اگر یکی مثبت و دیگری منفی باشد، یعنی اینکه رابطه بین متغیر مستقل و وابسته، معنادار نیست. در ادامه، با توجه به نتایج آزمون "PLS"، پنج فرضیه مطرح شده درباره تضاد موردنظر را بررسی کرده‌ایم.

• فرضیه شماره (۱). دموکراسی از طریق بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد.

شاخص‌های ارزیابی کلیت الگوی معادله ساختاری، بیانگر این است که داده‌های پژوهش از الگوی مفروض تدوین شده حمایت می‌کنند؛ به بیان روشن‌تر، برازش داده‌ها به الگو

برقرار است. مقادیر جدول شماره (۳) نشان‌دهنده این است که اثر مستقیم متغیر بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد ($p \leq 0.05$) و همچنین، اثر غیرمستقیم متغیر دموکراسی بر تضاد، به‌لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0.05$)؛ بنابراین، فرضیه پژوهش، مبنی بر اینکه دموکراسی از طریق بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد، تأیید می‌شود. تأثیر دموکراسی بر متغیر وابسته با فاصله اطمینان ۲/۵ تا ۹۷/۵ درصد، به‌ترتیب ۰/۲۴۴- و ۰/۱۱۳- است؛ یعنی هرچه کیفیت دموکراسی بهتر شود و هرچه عملکرد نظام با موازین دموکراسی هماهنگ‌تر باشد، تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان در فعالیت‌های سیاسی کمتر می‌شود.

• فرضیه شماره (۲). ضعف فرهنگی از طریق بی‌اعتمادی سیاسی، بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد.

برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت الگوی معادله ساختاری و مؤلفه‌های اصلی این الگو به‌این‌شکل گزارش می‌شود: داده‌های پژوهش از الگوی مفروض تدوین شده برای متغیر ضعف فرهنگی حمایت نمی‌کنند؛ به‌بیان روشن‌تر، برآزش داده‌ها به الگو برقرار نیست. جدول شماره (۳) نشان می‌دهد که اثر مستقیم متغیر بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد به‌لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0.05$)، اما اثر غیرمستقیم متغیر ضعف فرهنگی بر تضاد، به‌لحاظ آماری معنادار نیست ($p \geq 0.05$)؛ بنابراین، فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه ضعف فرهنگی از طریق بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد، تأیید نمی‌شود؛ به‌بیان روشن‌تر، تقویت فرهنگ سیاسی و اجتماعی شهروندان، هیچ‌گونه تأثیری بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی آن‌ها ندارد.

• فرضیه شماره (۳). ناسیونالیسم از طریق بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد.

الگوی معادله ساختاری برای متغیر ناسیونالیسم نیز با توجه به داده‌های پژوهش حمایت نمی‌شود. اثر مستقیم متغیر بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد، به‌لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0.05$)، اما اثر غیرمستقیم متغیر ناسیونالیسم بر تضاد به‌لحاظ آماری معنادار نیست ($p \geq 0.05$)؛ بنابراین، فرضیه پژوهش، مبنی بر اینکه ناسیونالیسم از طریق بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد، تأیید نمی‌شود؛ یعنی افزایش ملی‌گرایی به‌لحاظ کمی و کیفی، بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیری نخواهد

داشت.

• فرضیه شماره (۴). وفاداری به نظام از طریق بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد.

شاخص‌های ارزیابی کلیت الگوی معادله ساختاری، بیان‌کننده این است که داده‌های پژوهش درباره وفاداری به نظام از الگوی مفروض تدوین شده حمایت می‌کنند؛ به عبارت روشن‌تر، برازش داده‌ها به الگو برقرار است. اثر مستقیم متغیر بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد ($p \leq 0.05$) و اثر غیرمستقیم متغیر وفاداری به نظام بر تضاد به لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0.05$)؛ بنابراین، فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه وفاداری به نظام از طریق بی‌اعتمادی سیاسی، بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد، تأیید می‌شود. تأثیر وفاداری به نظام بر متغیر وابسته با فاصله اطمینان ۲/۵ تا ۹۷/۵ درصد به ترتیب ۰/۲۷۲- و ۰/۰۹۹- است که نشان‌دهنده کاهش بودن این تأثیر است. مفهوم این تأثیر این است که افزایش وفاداری به نظام در بین شهروندان و افزایش اعتماد مردم به نظام، سبب کاهش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان می‌شود.

• فرضیه شماره (۵). امیدواری به آینده از طریق بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد.

شاخص‌های ارزیابی کلیت الگوی معادله ساختاری، بیان‌کننده این است که داده‌های پژوهش درباره متغیر وفاداری به نظام، از الگوی مفروض تدوین شده حمایت می‌کنند؛ به بیان روشن‌تر، برازش داده‌ها به الگو برقرار است. اثر مستقیم متغیر بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد ($p \leq 0.05$) و همچنین، اثر غیرمستقیم متغیر امیدواری به آینده بر تضاد به لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0.05$)؛ بنابراین، فرضیه پژوهش، مبنی بر اینکه امیدواری به آینده از طریق بی‌اعتمادی سیاسی بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان تأثیر می‌گذارد، تأیید می‌شود. تأثیر امیدواری به آینده بر متغیر وابسته با فاصله اطمینان ۲/۵ تا ۹۷/۵ درصد به ترتیب ۰/۰۹۳- و ۰/۰۰۱- است که نشان‌دهنده کاهش بودن این تأثیر است. مفهوم این تأثیرگذاری این است که هرچه مردم به محقق شدن شرایط زندگی بهتر به لحاظ اقتصادی و سیاسی و... در آینده امیدوارتر باشند، تضاد بین فکر و رفتار سیاسی‌شان کمتر می‌شود.

بحث و بررسی

یافته‌های مرحله کیفی پژوهش، نشان‌دهنده این است که پدیده تضاد بین فکر و رفتار سیاسی را باید در طول یک فرایند، واکاوی و بررسی کرد؛ فرایندی که طی آن، نظام معنایی شهروندان درباره تضاد بین فکر و رفتار سیاسی و عوامل مرتبط با آن، کشف و بررسی می‌شود. مهم‌ترین این عوامل (همان‌گونه که در بخش یافته‌های کیفی پژوهش اشاره شد) عبارتند از: دموکراسی، وفاداری به نظام، ملی‌گرایی، ضعف فرهنگ، و امیدواری به آینده بهتر.

مجموعه این شرایط و عوامل «بی‌اعتمادی سیاسی» (به‌منزله مقوله هسته‌ای پژوهش) در شکل‌گیری نظام معنایی شهروندان درباره پدیده تضاد، نقش آفرینی کرده و آن‌ها را وادار به درپیش گرفتن رفتارها یا تعامل‌هایی در پنج سطح زیر کرده است:

• نوع برداشت از پدیده تضاد بین فکر و رفتار سیاسی:

۱. در نتیجه تمکین جبرمحور برای مشارکت سیاسی به دلیل ضعف دموکراسی؛
۲. در نتیجه تمکین از بعد مذهبی نظام که در آن مشارکت سیاسی نوعی تکلیف شرعی به‌شمار می‌آید؛
۳. در نتیجه تأمین و حفظ منافع فردی که مشارکت سیاسی را برای چاپلوسی، رهبرستانی، و... توجیه می‌کند؛
۴. در نتیجه امیدواری برخی افراد به آینده‌ای بهتر به‌واسطه انتخاب مسئولان شایسته و همکاری با نظام؛

۵. و سرانجام، برخی افراد، تضاد موجود را ناشی از وحشت از قدرت‌گیری صددرصدی اسلام‌گرایان در کشور می‌دانند که باوجود بی‌اعتماد به نظام و نپذیرفتن آن، برای تعدیل قدرت بین مذهبی‌ها و ملی‌گرایان، در فعالیت‌های سیاسی نظام، به‌ویژه انتخابات، شرکت می‌کنند. شهروندان ادعا می‌کنند که کنش سیاسی آن‌ها، ارادی و داوطلبانه نیست؛ بلکه بیشتر با ترغیب و تأثیرپذیری از اراده طرف مقابل (نظام سیاسی) اقدام به کنش یا مشارکت سیاسی می‌کنند. باوجود این، کنش سیاسی جبرمحور، در همه عوامل بررسی شده در بخش کمی پژوهش تأیید نشده است. نتایج بخش کمی پژوهش نشان می‌دهد که هویت ملی و ضعف فرهنگی شهروندان، تأثیری بر تضاد بین فکر و کنش سیاسی آن‌ها نداشته است؛ به بیان روشن‌تر، تقویت روحیه ملی‌گرایی یا بهبود فرهنگ سیاسی و اجتماعی شهروندان، در میزان اعتماد سیاسی آنان به نظام و در نتیجه، کاهش یا افزایش تضادی که بین فکر و عمل سیاسی‌شان

وجود دارد، بی تأثیر است. در مقابل، نتایج بخش کمی پژوهش برای سه عامل دموکراسی، وفاداری به نظام، و امیدواری به آینده بهتر، نشان می‌دهد که افزایش و بهبود کیفیت این عوامل، سبب افزایش اعتماد سیاسی شهروندان به نظام شده و در کاهش تضاد بین فکر و رفتار سیاسی شهروندان، تأثیرگذار است.

در تجزیه و تحلیل نتایج کمی پژوهش، اگر همه الزامات معنادار مرتبط با پدیده تضاد بین فکر و رفتار سیاسی را در نظر بگیریم، می‌توانیم بگوییم، نوعی نگرش دوجانبه بر این پدیده حکمفرماست؛ نگرش نخست، به راست‌گرایان وفادار به نظام مربوط می‌شود که با توجه به هویت مذهبی نظام می‌توان از آنان با عنوان «مذهب‌گرایان» نیز یاد کرد. خلأها و آسیب‌های اجتماعی مورد تأیید عموم ملت ایران، (از جمله وجود ضعف فرهنگی، دموکراسی ضعیف، واگرایی اجتماعی، شکاف بین مردم و نظام، و...) مورد توافق وفاداران به نظام نیز هست؛ اما آن‌ها در علت‌یابی این مسائل، نه نظام، بلکه ناکارآمدی دولت‌های برآمده از رأی مردم را عامل آن می‌دانند. در واقع، تضادی که بین فکر و رفتار سیاسی این گروه از شهروندان وجود دارد، اندکی کم‌رنگ‌تر از شهروندان دیگر است؛ زیرا، آن‌ها نظام را به‌طور کامل قبول دارند، اما دولت‌های کارگزار نظام را که با رأی مردم بر سر کار آمده‌اند، عامل بروز مشکلاتی می‌دانند که در جامعه وجود دارد. باید توجه داشت که با وجود تضاد بین فکر و عمل سیاسی این گروه از شهروندان، آنان نارضایتی خود از اوضاع نابسامان سیاسی-اجتماعی را ناشی از ناکارآمدی دولت می‌دانند نه نظام و در واقع، مشارکتشان در فعالیت‌های سیاسی نظام، نه از روی ناچاری، بلکه یک واجب دینی است و با وجود ناراضی بودن از شرایط موجود، با دستور نظام و رهبری، خود را مکلف به شرکت در فعالیت‌های سیاسی می‌دانند؛ به بیان روشن‌تر، اگر شهروندان دیگر، شرکت در انتخابات را وظیفه ملی خود می‌دانند، وفاداران به نظام، آن را وظیفه شرعی خود به‌شمار می‌آورند. به نظر آنان، دولت، مساوی با نظام نیست؛ بنابراین، هنگامی که شرایط موجود را رضایت‌بخش نمی‌دانند، به نام دفاع از نظام، مهم‌ترین رکن‌های آن (دولت و مجلس) را انکار کرده و به عبارتی به نام دفاع از نظام، مهم‌ترین رکن دموکراسی، که همانا انتخابات است، را نفی می‌کنند؛ زیرا، رأی اکثریت ملت ایران را که به قدرت‌یابی میانه‌روها یا اصلاح‌طلبان در دولت می‌انجامد، زمینه‌ساز تمام مشکلات کشور می‌دانند.

نگرش دوم، به شهروندانی مربوط می‌شود که بیشتر آن‌ها پیشینه سیاسی ندارند یا اگر دارند، به اندازه‌ای پررنگ نیست که بتوانیم به‌گونه‌ای مشخص آن‌ها را در یک گروه سیاسی

طرفدار نظام یا مخالف آن قرار دهیم. بیشتر افراد در این دسته از شهروندان، از شرایط سیاسی-اقتصادی موجود ناراضی بوده و دلایل پرشماری را برای مشارکت سیاسی خود و حمایت از نظام سیاسی مطرح می‌کنند. امیدواری به آینده بهتر و ضعف دموکراسی نظام در قالب نگرش دوم قرار می‌گیرند. در واقع، ضعف‌های دموکراسی نظام سیاسی و امید به اینکه در آینده، اوضاع سیاسی-اجتماعی بهتری را تجربه کنیم، شهروندان را به مشارکت سیاسی وامی‌دارد. وجود فرهنگ سیاسی-اجتماعی ضعیف، لازمه ضعف دموکراسی است. با اینکه در پژوهش حاضر، تأثیر ضعف فرهنگی بر بی‌اعتمادی سیاسی افراد به نظام و در نتیجه، بر تضاد بین فکر و رفتار سیاسی آنان رد شده است، اما بنا به دلایلی که در ادامه خواهیم گفت، تأثیر آن بر کاهش ارزش‌های دموکراتیک در نظام سیاسی ایران مشهود است. در واقع، بحث فرهنگ سیاسی، در قرن بیستم، به‌طور خاص برای تبیین زمینه‌های فرهنگی دیکتاتوری و دموکراسی، مطرح شده است. پرسش اصلی در این باره این بود که چه نوع فرهنگ سیاسی‌ای مستعد گسترش دموکراسی یا استقرار دیکتاتوری است؟ فرهنگ سیاسی انباشته‌شده ایران، مبتنی بر بی‌اعتمادی، ابهام در بیان، قاعده‌گریزی، رفتار غریزی، احساسات مفرط، فردگرایی منفی، واقعیت‌گریزی، و روش حذف و تخریب در حل اختلاف‌ها است. شاه برای ایرانیان همواره نماد دولت و فرمانروای مطلق بود و حتی در دوران پیش از اسلام و اوایل دوره صفویه در قرن شانزدهم، به‌مثابه خدا نگریسته می‌شد. در چنین فضای ابهام‌آمیزی، ویژگی‌هایی مانند زیرکی، پنهان‌کاری، چاپلوسی، برآوردن خواسته‌های دیگران، بله‌قربان‌گویی، نیرنگ، و خیانت، به فنون عمده برای بقا در دربار ایران تبدیل می‌شد... هیچ‌کس، هیچ‌گاه ایرانیان را به رُک‌گویی یا صراحت لهجه متهم نکرده است (فولر، ۱۹۹۱: ۲۵۵-۲۵۴). چنین ویژگی‌هایی در آداب و رسوم باستانی ایرانی (سلسله‌مراتب اجتماعی هرمی سفت و سخت، حکومت‌های خودکامه، و چاپلوسی و تملق بیش از حد حاکمان و پادشاهان تا حد تقدس آنان) بر ماهیت فرهنگ سیاسی ایران تأثیرگذار بوده‌اند (فرازمند، ۲۰۰۹: ۱۰۵) و وجود مجموعه این عوامل، به ضعف دموکراسی در نظام سیاسی ایران انجامیده است. ضعف‌های فرهنگ سیاسی مردم، سبب شده است که ساخت سیاسی اقتدارگرا در ایران به‌صورت چرخه استبداد تکرار شود. به بیان روشن‌تر، وجود نظام سیاسی اقتدارگرا نیز سبب بازتولید فرهنگ سیاسی ضعیف در ایران می‌شود.

نتیجه‌گیری

از مجموع عوامل مرتبط با موضوع پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که نظام سیاسی ایران تا حد زیادی انتظار و خواسته بنیادین خود را که شرکت در فعالیت‌های سیاسی نظام است، با ابزارهای مختلف (قانون، اقتدارگرایی) تحقق بخشیده و این درحالی است که به انتظارات و خواسته‌های شهروندان، هم در فرایند تشخیص منافع و هم دریافت آن‌ها به‌ازای انجام خدمات، به‌نوعی بی‌اعتنا و کم‌توجه بوده است. دانشجویان مصاحبه‌شونده در جامعه‌ای اقدام به مشارکت سیاسی می‌کنند که به‌گفته خودشان، کارآمدی نظام سیاسی آن با چالش‌هایی روبه‌رو است؛ به‌این‌معنا که نگرش ایدئولوژیک نظام به مسائل داخلی و خارجی و تلاش برای دستیابی به رهبری جهان اسلام، زمینه بی‌توجهی به خواسته‌های شهروندان را فراهم کرده است. درحالی‌که به‌نظر شهروندان مصاحبه‌شونده، شکل‌گیری و تداوم مطلوب مردم‌سالاری، نیازمند توجه به همه الزامات مرتبط با این پدیده و درنظر گرفتن انتظارات و خواسته‌های همه کنشگران و بازیگران این عرصه است. یک نظام سیاسی مطلوب، نظامی است که افزون‌بر زمینه‌سازی برای مشارکت فزاینده شهروندان، خود نیز برآمده از رفتارهای مشارکت‌جویانه آنان باشد. محیط سیاسی باید مشارکت را تشویق کند و به افراد فرصت پرورش توانایی‌هایشان را بدهد (چاولا و هفت، ۲۰۰۲: ۲۱۳). افزایش مشارکت شهروندان، شایستگی و قابلیت‌های مشارکتی آنان را پرورش داده و اعتماد سازمانی را در آنان افزایش می‌دهد و این دو مورد نیز بر توسعه جامعه دموکراتیک تأثیر می‌گذارند (پالونیمی و وینیو، ۲۰۱۱: ۴۰۵-۴۰۴). به‌نظر می‌رسد، این نکته در ساختار سیاسی ایران نادیده گرفته شده است و نظام سیاسی ایران باید برای ارتقای مردم‌سالاری و کسب اعتماد سیاسی شهروندان، تمهیداتی بیندیشد. لازمه این کار، توجه به هویت ملی ایرانی در کنار هویت دینی اسلامی و اهمیت یافتن مفهوم ملت ایران، دوشادوش مفهوم امت اسلامی، است.*

یادداشت‌ها

۱. ایدئولوژی کم‌مایه‌ای که سرانجام جامعه را به دو دسته همگون‌ها و غیرهمگون‌ها، «مردم» در برابر «خواص فاسد»، تقسیم می‌کند و استدلال می‌کند که سیاستمداران باید نمود اراده مردم باشند (Populisme) (موده و کراستووال، ۲۰۱۷)

منابع

- اصلاحچی، مرتضی (۱۳۸۷). پیش‌بینی ناپذیری رفتار سیاسی ایرانیان. نشریه گزارش، ۱۷ (۲۰۰)، ۲۹-۳۱.
- اکوانی، سیدمحمدالله؛ موسوی‌نژاد، سیدولی (۱۳۹۲). نظریه آشوب، مدلی برای تحلیل پیچیدگی فضای سیاسی ایران. پژوهشنامه علوم سیاسی، ۸ (۳۰)، ۱۸۳-۲۲۵.
- امام‌جمعه‌زاده و همکاران (۱۳۹۲). بررسی رابطه دین‌داری و رفتار انتخاباتی (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تبریز). دوفصلنامه مطالعات قدرت نرم، ۳ (۸)، ۲۷-۴۴.
- باستانی، سوسن؛ لولایی، فاطمه (۱۳۹۱). کاربری رسانه‌ها و رفتار سیاسی دانشجویان دانشگاه تهران با تأکید بر نقش اینترنت. فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی، ۱ (۳)، ۷-۳۸. در دسترس در: <http://journals.sabz.ac.ir/scds/article-1-35-fa.pdf>
- بدار، ل و دیگران (۱۳۸۱). روانشناسی اجتماعی. ترجمه حمزه گنجی. تهران: نشر ساوالان، چاپ دوم.
- پرستش، شهرام (۱۳۸۰). اسطوره سیاست (ساخت اجتماعی واقعیت سیاسی). پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، ۱ (۳)، ۱۰۳-۱۳۰.
- جمالزاده، سیدمحمدعلی (۱۳۴۵). خلیقات ما ایرانیان. تهران: کتابفروشی فروغی.
- خان‌محمدی، یوسف (۱۳۹۲). فرهنگ سیاسی رفتار انتخاباتی مردم ایران چگونه است؟ تهران: انتشارات خرسندی.
- دارابی، علی (۱۳۸۸). نظریه‌های رفتار انتخاباتی در ایران: الگوها و نظریه‌ها. تهران: انتشارات سروش.
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۹۵). فرهنگ سیاسی ایرانیان. تهران: انتشارات فروزان روز.
- سورین، و؛ تانکارد، ج. (۱۳۸۱). نظریه‌های ارتباطات، ترجمه علیرضا دهقان. تهران: دانشگاه تهران، چاپ اول.
- موریه، جیمز (۱۸۲۴). سرگذشت حاجی بابای اصفهانی. ترجمه میرزا حبیب اصفهانی. تهران: انتشارات نگاه.

Barnes, S. H. (1966). Ideology and the Organization of Conflict: On the Relationship between Political thought and Behavior. *The Journal of Politics*, 28, 3: 513-530.

Bateson, Gregory (1972). *Steps to an Ecology of Mind*. Chicago: University of Chicago Press.

Bazin, Jean (2008). *Des Trous Dans la Joconde: L'anthropologie Autrement*. Toulouse: Anacharsis.

Berliner, D. (2011). *Luang Prabang, Sanctuaire Unesco et Paradis Gay*. Genre: Sexualité & Société. 5.

Berliner, D. (2013). *Le Désir de Participation ou Comment Jouer à être un*

- Autre. *L'Homme. Revue Française D'anthropologie*. 206: 151-170.
- Berliner, D., Lambek, M., Shweder, R., Irvine, R., & Piette, A. (2016). Anthropology and the Study of Contradictions. *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 6, 1: 1-27.
- Berliner, D. (2017). Contradictions: From the Intrapersonal to the Social, and back. *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 7, 2: 45-49.
- Bohner, G.; M. Wanke. (2002). *Attitudes and Attitude Change*. East Sussex, UK: Psychology Press.
- Campbell, D. T & Stanley, J. C. (1963). *Experimental and Quasi-Experiment al Designs for Research*. Chicago: Rand McNally & Company.
- Chawla, L.& Heft, H (2002). Children's Competence and the Ecology of Communities: A Functional Approach to the Evaluation of Participation. *Journal of Environmental psychology*. 22, 1-2: 201-216.
- Creswell, J. W. & Miller, D. L. (2000). Determining Validity in Qualitative Research. *Theory into Practice*, 39, 3: 124-130.
- Creswell, J.W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative & Mixed Method Approaches*. 2nd Edition. California: SAGE Publications, Inc. Thousand Oaks.
- Creswell, J. W. & Poth, C. N. (2016). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among five Approaches*. California: Sage publications.
- Creswell, J. W.,& Clark, V. L. P. (2017). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Sage publications.
- De Vaus, D. (2001). *Research Design in Social Research*. California: Sage.
- Dennett, D. C., & LaScola, L. (2010). Preachers who are not Believers. *Evolutionary Psychology*, 8(1), 147470491000800113.
- Farazmand, A (2009). *Persian Legacies of Bureaucracy and Public Administration*. Public Administration and Public policy. 1: 98-109.
- Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. California: Stanford University Press.
- Fuller, G. E. (1991). *The Center of the Universe: The Geopolitics of Iran*. Colorado: Westview Press; 1st edition.
- Houseman, M. (2007). Menstrual Slaps and first Blood Celebrations. in: Berliner, D. & Ramon Sarro. *Learning Religion*, New York: Berghan, 31-48
- Ipsos (2017). *Pathways to Progress Global Youth Survey: Economic Prospects & Expectations*. 24 February.
- Jean, B. (2008). *Des Cloudans la Joconde: l'anthropologi eautrement*.

- Toulouse: Éditions Anacharsis.
- Johnson, R. B & Christensen, L. (2019). *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*, California: SAGE Publications.
- Jovanović, D. (2016). Ambivalence and the Study of Contradictions. *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 6, 3: 1-6.
- Jovanović, D. (2016). Heroic endurance under the smoke: Ethnographic notes from an industrial town in Serbia. *Toxic News*, November Issue, Available at: https://toxicnews.org/2016/11/08/heroic-endurance-under-the-smoke-ethnographic-notes-from-anindustrial-town-in-serbia/?iframe=true&theme_preview=true. Accessed November 22, 2021.
- Jovanović, Deana (2016b). Prosperous Pollutants: Bargaining with Risks and Forging Hopes in an Industrial Town in Serbia. *Ethnos: Journal of Anthropology*. doi:10.1080/00141844.2016. 1169205.
- Lazarsfeld, P., Berelson, B., & Hazel G. (1944). *The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign*. New York: Columbia University Press.
- Marcus, G., & MacKuen, M (1983). Anxiety, Enthusiasm, and the Vote, The Emotional Underpinning of Learning and Involvement During Presidential Campaigns. *American Political Science Review*, 87(3), 672-685.
- McLeod, M. J. Mira Sotirvic. (2001) Values, Communication Behavior, and Political participation. *Political communication*, 18(3), 273-300, doi.org/10.1080/10584600152400347.
- Mendes, E. (2011). In US, Optimism About Future for Youth Reaches All-Time Low. Gallup, May 2, 2011, Available at: <http://news.gallup.com/poll/147350/optimism-future-youth-reaches-time-low.aspx>. Accessed June 20, 2021.
- Paloniemi, R., & Vainio, A (2011). Why do Young People Participate in Environmental Political Action?. *Environmental Values*, 20(3), 397-416.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Method*. Thousand Oaks, Cal: Sage Publications.
- Ricoeur, Paul. (1995). *Oneself as another*. Translated by Kathleen Blamey. Chicago: University of Chicago Press.
- Rosenberg, S. A. (1976). *Hand book of Political Socialization: Theory and Research*. New York: Free Press.
- Shweder, R. A. (2016). Living by Means of the Law of Non-Contradiction. *HAU:*

Journal of Ethnographic Theory, 6, 1: 1-27.

Silverman, D. (2013). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. California: SAGE Publications Limited.

Smelser, N. J. (1998). The Rational and the Ambivalent in the Social Sciences. *American Sociological Review*, 63: 1-16.

Tajadura-Jiménez, A., & Tsakiris, M. (2014). Balancing the "inner" and the "outer" Self: Interoceptive Sensitivity Modulates Self-Other Boundaries. *Journal of Experimental Psychology: General*, 143, 2, 736.

Teddle, C., & Tashakkori, A. (2003). Major Issues and Controversies in the use of Mixed Methods in the Social and Behavioral Sciences. *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*, 1: 13-50.

Tuysuzoglu, Idil & Lucas Ward (2017). *IOP Youth Poll Finds Pessimistic Views*. Institute of Politics, December.

Van Leuven, M. C. Post, WM, Van Aback, W. F., Vander Worde, HV Groote, S. Lindeman, E. (2010). Social Support and Life Satisfaction in Spinal Code Injury During and up to One Year after Inpatient Rehabilitation. *Journal of Psychology*, 3: 265-271.

Watzlawick, P., Bavelas, J. B., & Jackson, D. D. (2011). *Pragmatics of Human Communication: A Study of Interactional Patterns, Pathologies and Paradoxes*. New York: WW Norton & Company.

